

19

DISSERTATIONE INAUGVRALI
 differentias iuris
 Romani & Germanici
 IN
CONNVBIALI
IMPERIO
CONSENSVQVE
PARENTVM,

PRÆSIDE
DN. IO. PETRO ALVDEWIG, 1GRO,

*S. R. MAIESTATI PRUSSICAE A CONSILII INTIMIS ET REGIMINIS
 IN DVCATV MAGDEVRGICO, IVRIS AC HISTORIARVM PROFESS. ORDIN.
 DOMINO IN GATTERSTAETT, RELIQVA,
 INCLVTI IVRECONSVLTORVM ORDINIS b. i. DECANO*

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
 LEGITIME OBTINENDIS

D. XVIII. NOVEMBR. AN. CIO MDCC XXI.

IN FRIDERICIANA

H. L. Q. C.

PVBlice DEFENDIT

CHRISTIAN. FERDINAND. WAPENHENTSCH,

PRAETOR ISLEBIENSIS.

HALAE VENDORVM,

LITTERIS IOAN. FRID. KROTTENDORFFII, ACAD. TYPOGR.

TOGATO HEROI,
REVERENDISSIMO ATQVE
ILLVSTRISSIMO
DOMINO,
CHRISTOPHORO
DIETERICO
A
BOSE,
SERENISSIMI AC POTENTISSIMI
POLONIARVM REGIS
ET ELECTORIS SAXONIAE
IN SANCTIORI SENATV CONSILIARIO,
RERVM BELLII ET PACIS STATVS
ADMINISTRO,
COMITATVS MANNSELDENSIS
GVBERNATORI,
OLIM

OLIM PRIMI ORDINIS IN PACE EVROPAEA
LEGATO,

MILITIAE IOANNI SACRAE EQVITI,
DOMINO AC DYNASTAE IN OBER- ET VNTER-
FRANCKLEBEN, SEHRHAVSEN,
RELIQVA,

VIRO RERVM IVRIVMQVE
SACRI ET HVMANI
PVBLICI PRIVATIQVE PERITISSIMO,
POLYHISTORI PVRPVRATO,

DOMINO SVO ET PATRONO
INDVLGENTISSIMO

DISSERTATIONEM IN ARENA INAVGVRALI

D. D. D.

CLIENS DEVOTISSIMVS
C. F. WAPENHENTSCH.

Differentiae iuris
Romani & Germanici
IN
CONSENSV
CONNUBIALI
EXTRA
CONSPONSOS.

DIFFERENTIA I.

De connubio coacto imperatoque a patre.

Romano iure pater imperare potuit
connubia nilque relictum liberis
consponsis, quam obsequii glo-
ria. Inde sponsalia a parentibus con-
tracta, non a consponsis (a). Postea
tamen ipsi etiam *Romani a nuptiis coactis*
abhorruerunt. Quamvis hodieque
opinabile sit, nefas *I. R. filiam* repugna-
re patri sponsori, nisi uel *coelibatum* uo-
uerit uel connubio inhabilis uel ei ob-
trudat pater maritum, macula nota-
tum (b). *Germanica iura* patris imperio

A

coacta

coacta matrimonia tantum non *execrantur*.
 Neque locus est causis Latii, quamuis
 patriae etiam leges, Latio forte infe-
 ctæ, loquantur aliquoties duriuscule.
 Præsertim in *filiabus*, quas, putant, læ-
 dere *uerecundiam*, si in uiris adpetendis
 pendere malint a suo, quam alieno ar-
 bitratu (c). Inter principes & perso-
 nas illustres etiam illud quondam fe-
 re in mores iuit, ut patres, liberorum
 nomine, sponsalia contraherent, quæ
 illi suo obsequio adprobarunt (d). Non
 uero tale quid adscripsero legibus, qui-
 bus principes soluti; sed uel moribus
 uel consiliis, ne quid liberi auderent
 in connubiis, quod familia augustali
 indignum. Nullus tamen dubito, et-
 iam hic *principalem patrem abuti* posse sua
 potestate. Quod, ubi fit, indulgen-
 tiores esse debent iureconsulti ad lo-
 cum dandum exceptioni *metus*, qui in
 principe non tam *reuerentialis*, quam ta-
 lis

lis est; qui cadit in constantem uirum.
Satis enim tremenda principis *impunitas*
in officio aut maleficio paterno.

CAP. I. a)

Romae olim a PATRE COGI potuisse LIBEROS ad
CONNUBIA *ineunda*.

§. 1. Immensa illa potestas, qua Latii iura patrem instru-
xerant, nulli aevo ac orbi cognita alias §. 2. *Inst. de* R. I. connu-
bia coacta pa-
tes
patr. pot. eo etiam usque prolata: ut ipse liberis suis con-
nubia imperare potuerit suo arbitratu, nulla conspon-
sorum uoluntate consensuque. Docent hoc principio
leges. Clare ac definite CELSVS: *Si, patre COGENTE, du-* 1) *legibus.*
cit uxorem, quam non duceret, si SUI ARBITRII esset: con-
traxit tamen matrimonium, l. 22. D. de ritu nupt. Sed quo
fine addit Celsus? *Quod inter inuitos non contrahitur. Ma-*
luisse enim hoc filius uidetur? Nam pater habuerat *ius co-*
gendi; igitur nullum filio tum fuerat asyllum aut praesi-
dium, habendi ideo matrimonium pro nullo, quod ad
hoc *impulsus* fuisset patris iussu. Quia patris hic *uelle* est
filii *non nolle*: quod ultimi uoluntas pendet a primi im-
perio. Instar iudicis, cuius metus omnino legitimus.

§. 2. Neque alio respicit Seruius Sulpicius apud GEL- 2) *scriptoribus*
LIVM *lib. IV. c. 4.* ubi inquit: *qui uxorem ducturus erat, ab eo*
(patre), unde ducenda erat, stipulabatur, eam in matrimoni-
um ductum iri. Qui daturus erat (pater), iterum spondebat,
daturum. Inde, quae promissa erat, sponsa adpellabatur;
qui *sponsoderat, sponsus*. Idem habet NONIVS Marcellus *c.*
V. n. 69. his quidem uerbis: *sponsa eadem, quae promissa a*
patre. Vnde etiam *passa* fuit adpellata uirgo ob con-
uentionem & fidem patris, licet puellae nihil constite-
rit

rit de negotio. Plane DONATVS ad *Andriam act. 1. scen. 1.* ex ueteri more. Quo spondebat etiam petitoris pater. Unde sponsus & sponsa dicitur. Paria fere habet Fr. CONNANVS lib. VII. c. 2.

3) Elymon
Sponsa, die
vom Vater ver-
saget, inlar.
pecuniae spon-
sar.

§. 3. Explicatio uero aliis est VARRO lib. V. de LL. n. 7. Is enim suggerit nobis similitudinem sponsae uirginis atque sponsae pecuniae. Vti enim paterfamilias pecuniam alteri spondet seu promittit: ita etiam promittit alteri filiam. Et, quemadmodum traditio pecuniae pendet a uoluntate domini: ita etiam filiae traditio a patris solius nutu & arbitrato. Idem dicendum est de uerbo sponsi. Nam uti alteri promissus equus, ideo sponsus audit, quia spondere idem, quod promittere: ita quoque filius promissus ideo sponsi aut promissi fert nomen. Et si duae res a domino alteri promissae, illae dicuntur consponsae, quemadmodum, si duae promissae personae, consponsae aut consponsi salutati. Germani pariter utimur his uerbis promiscue: *versagtes geld; versagtes kind; versagtes quartier*, cetera. Tantum ergo abest, consensu opus olim fuisse consponsorum in sponsalibus: quantum abest, nummos consentire potuisse, si illos promittere, spondere aut expendere uoluerit argentarius. Certo argumento, connubia ueterum a patris pependisse imperio, consponsis uero relictum fuisse obsequium.

4) comicorum
sclitlis.

§. 4. Etiam ad hunc morem effinxere poetae suas fabulas. Audi querentem Pamphilum in *TERENTI Andria act. 1. scen. 1.* Quid ego dicam de patre? ab. Tantam rem ram negligenter agere? Vxor tibi ducenda Pamphile bodie, inquit, para, abi domum. Id mihi uisus est dicere: abi cito & suspende te. Obsupui, obmutui. Ei ne ego ut aduerser? hec mihi. Incertum est, quid agam? Scilicet inops consilii esse non potuisset Pamphilus: nisi paterius habuisset, nuptias filio imperandi. Sunt eius generis loca etiam apud

apud PLAVTVM, quae ante nos conduxere alii.

§. 5. Respicit huc pariter SENECA *lib. controu. I. 6. dum* <sup>s) philosopho-
tum.</sup> ait: *solere eos, qui COGNIVR a patribus, ut uxores ducant, illa dicere: non sumus etiam nunc apii nuptiis.* Vnde satis constat, nuptias a patre imperatas esse tam filiis, quam filiabus. Neque aliud superfuisset consilium utriusque, quam hoc, ut dicerent se ad illas ineptos & inhabiles. Congruè addit Carol. Annib. FABROTVS *exercit. X. p. 121. Perperam enim ad nuptias compelletur, qui nuptias facere non potest. Quid? si coelibem vitam uiuere malui? Summa ratio est, quae pro religione facit.*

§. 6. Cum praeterea illud quoque prodant pristini ^{6) quia pater potuit & dirimere nuptias, consensibus inuitis.} moris scriptores; etiam patrem potuisse rumpere nuptias, inuitis licet coniugibus: eo minus poterit de ueritate coacti paterno imperio matrimonii dubitari. Quoniam minor potestas, iubere nuptias: quam nuptos diuellere & nexum rumpere. Querela filiae est apud ENNIVM: *iniuria abs te adficio indigna, pater! Nam si improbum Chresphontem (maritum meum) existimaueras; cur me huic locabas nuptiis? Sin est probus, cur talem inuitum, inuitam COGIS linquere?* Reponit ad haec CICERO *lib. 2. ad Herennium pro patre: Nulla te indigna, nata, adficio iniuria. Si probus est, bene locaui: sin autem est improbus, diuortio te LIBERABO incommodis.* Non sunt haec ad palatum Alberico GENTILI, qui *lib. IV. de nupt. c. 7.* ideo opinatur, haec talia exscripsisse Latinos poetas ex Graecis, quibus matrimonia coacta in usu. Verum enim uero, cum Romani uti *poesin*; ita *in* quoque Graecis debuerint acceptum: ideo credi potius illud debet, haec Graecorum instituta omnino ad palatum Romanis, qui in potestate, patribus adferenda, superare uoluerunt gentes alias uniuersas, quod scriptum est principio.

§. 7. Neque tantum fides imperati matrimonii est <sup>7) historia ta-
sua coactorum
connubiorum,</sup> penes

penes philosophos & poetas. Ipsi historici plurima exempla proferunt eorum, qui liberos suos, incios & inuitos, aliis desponderunt. Scipionem Gracho filiam ignorantem despondisse & elocauisse, autor est Livius lib. XXXVIII. cap. 57. *Petit senatus, ut inter epulas, Graccho filiam desponderet Scipio Africanus. Quibus ita sponsalibus factis, quum se domum recepisset, dixisse ad Scipionem uxori, mulbrieter indignabundae, quia nihil secum de communi filia consultatum.* Non filia ignorans elocata querelam ideo mouit. Quoniam eius querelae nulla causa, ob liberam patris in hoc negotio potestatem. De aliis exemplis sollicitus est Henr. BROWVERVS de iure conub. lib. I. c. 7. n. 1.

8) patris infirmitate potestas.

§. 8. Testatissima igitur est sententia, quod pater R. I. cogere potuerit liberos ad connubia. Neque mirum, cum paterna potestas Romae fuerit posita extra omnes limites. Trucidare, exponere, libertate excutere licuerat liberos, quidni etiam leges eis dare connubiales, recte arguit Petr. AERODIVS in utili opusculo de patrio iure p. 983. 984. Sed quid? Si imperaret pater, ducere infamem, propudiosam aut criminosam? Negligi haec debent, quae aut raro aut nunquam euentura.

9) filio, id non grauis.

§. 9. Neque ego difficilis sum, ad talia credendum. Patre enim demortuo aut filio aliunde emancipato: uxor imperata poterat iterum, bona pace, dimitti. Ut adeo iniuria, quam grauis etiam illa uideretur, in matrimonio coacto, tamen breuis esset. Et uel hac causa tolerabilior. Cum uero nostris moribus matrimonia indimissibilia sint: haud dubie consultum non esset, eius generis imperia paterna indulgere. Quo rerum statu ueteris etiam iuris memoria nostri acui iureconsultis uidetur incredibilis & similis portenti.

Nam uero hic

(b) Quod, iure Iustiniano, nefas fit, cogi liberos ad

ad nuptias a parentibus, illud quidem plerique existimant, tam certum esse, quam quod sit certissimum. Licet enim *L. 22. D. de ritu nupt.* neque dum expunxerit Tribonianus: potuit tamen illam hoc sensu accepisse, quasi sibi tribuere debeat filiusfamilias, quod se cogi passus sit. Tum enim locum esse, illi Terentiano: *tua uoluntate es coactus*, in *Andria act. 4. scen. 1.* Contra autem clarissima est *L. 21. D. de ritu nupt.* *Non cogitur filiusfamilias uxorem ducere.* Et porro: *NEC filium quidem familias INUITVM ad uxorem ducendam COGI, legum disciplina permittit*, habetur in *l. 12. C. de nupt.* Sed tamen de *FILIA* uniuersim, ob pudorem ambiendi nuptias & grauius de *filiafamilias*, omnium autem grauiissime de *minorenni* dubitant: utrum his licuerit patris uoluntati ac iussui in nuptiis obstrepere? Ex instituto hanc controuersiam tractat *FABROTVS in exercit. X. p. 125.* Uniuersim *l. 12. sed quae D. de sponsal.* causae tantum aliquae nominantur, ubi possit filia patris imperio se opponere: *Tunc autem solum dissentienti a patre licentia filiae conceditur: si indignum MORIBVS uel TVRPEM* (infamiae cuiusdam macula notatum) *sponsum ei pater eligat.* Idem tradit *GELLIUS lib. 2. c. 7.* patri in omnibus, quae imperat, parendum. *Ut rus colere, VXOREM ducere. Quid uero si imperet, uxorem ducere infamem, propudiosam, criminosam? Non parendum.* Quod igitur lex de sola *filiafamilias*: illud etiam de *filiofamilias* habet *Gellius.* Sed tantum ultimum eximere uidetur *L. 13. D. de Sponsal. filiofamilias dissentiente sponsalia, nomine eius fieri NON possunt.* Inde iure Iustiniano filiosfamilias cogi non posse ad nuptias, putant; sed tamen cogi posse ad easdem filiamfamilias, nisi graues habeat inque lege definitas dissentienti causas. Neque aliter *BASILICA lib. XXVIII. tit. 1. τότε δὲ μόνον ἀντιλέγειν δύναται ὑπεξουσία, ὅτι τοῖς τρόποις ἀνάξιον καὶ ἀισχρὸν αὐτῇ μνησέσθαι,*

patris imperio locus in iure Iustiniano?

ubi coacta matrimonia parum legitima?

Subiacet tamen etiam hic filia imperio patris.

- 1) *si in patris potestate.* Quae & uerba sunt HARMENOPVLI lib. 4. tit. 1. §. 6. Verum Graecus interpres MATTHAEVS loquitur de liberis uniuersim utriusque sexus, si quidem sint constituti sub patria potestate. Adeoque is sequi uidetur Gellianam philosophiam. Praeterea quatenam filiafamilias intelligatur in hac lege, iterum disputatur. Accipiunt enim aliqui hoc ipsum de filiabus tantummodo *minorenibus*, quoniam maiorem inuitam pater habere non possit in coelibatu. Alii etiam *maiorenni* scriptam legem, quod pudorem laedere uideatur uirgo, ambiens maritum. Quod cum alii etiam uerum esse uideant de *emancipata*, uidua forte, etiam hanc adligant huius legis nexu. Meum calculum ultimi etiam habent ideo, quoniam I. R. litigiosum, qua ratione patriam potestatem deserat filia per nuptias; imo an deserat eandem; & si hoc, an non recalura sit in eam, marito aut mortuo aut dimisso per diuortium aut repudium. Rem ita definit HARMENOPVLVS lib. IV. tit. 1. §. 5. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας, δύναται διαλύειν τὴν μνηστεύαν, & μὲν καὶ ἀυτεξουσίας, pater IN POTESTATE manentis filiae sponsalia potest soluere: EMANCIPATAE non item. Sed I. R. dubium, num uidua sui iuris?

CAP. II. c)

I. G. matrimonia libera, non coacta imperio parentum.

LIBERA Germani con-
sponsis fuere.
MATRIMONIA.
Quia 1) tanta
patrum ibi
non potestas.

§. 1. NAM principio Germani tantam non habuerunt potestatem in liberos suos, quantam indulerunt iura Latii. Vnde facile est ad intelligendum, Germanos ad connubia non protulisse paterni imperii limites. Vnde illud QUINTILIANI in declamat. 370. rectius de Germanis adfirmandum. *Vxorem, inquit pater, non ducis, quam uolo. Quid tum? filius reponit. Nescis nostri arbitrii esse matrimonia? adfectus nostri uobis non seruiunt. Non potes efficere imperio, ut uel amem, quam uelis uel oderim. Matrimonium uero tum perpetuum, si mutua uoluntate iungitur. Cum ergo quaeratur mihi uxor socia thori, uitae confors, in omne seculum mihi elegenda est.*

§. 2.

§. 2. Deinde cum matrimonia Germanorum non-²⁾ ob sera ma-
nisi sera essent, minus periculi fuerat, praecipiti iudi-
cicio illa fieri, ut haec cauere oporteret parentes. *Sera,*
inquit TACITVS de M. G. c. 20. iuuenum uenus eoque inexbau-
sta pubertas. Nec uirgines festinantur. Planius CAESAR lib.
VI. comment. c. 27. *Qui diutissime impuberes permanserunt*
(ergo penes liberos steterat, an nubere uellent, patris
remoto imperio) *maximam inter suos ferunt laudem. In-*
tra annum uero XX. foeminae notitiam habuisse, in turpissimis
habent rebus. Vere addit CLUVERVS lib. I. cap. 20. Hic certe
mos in filiabus hodieque apud Germanos magis, quam apud a-
lias gentes obseruatur. Adolefcentes plerumque in alio-
feruantur aetatem.

§. 3. Praeterea liberi Germanorum cultu matrimo-³⁾ parentibus
nii non graues parentibus aut molesti. Nam neque suam
lia dotem patri extorquere potuit, quia sponsam suam
docauit sponsus: neque filius obrustit nurum facero, u-
ti in Latio factum, sed cum matrimonio nouam iniiit
familiam & rem familiarem, a paterna potestate nupri-
is emancipatus. Quod pariter discere licet ex TACITO
de M. G. cap. 20. & eius amplo interprete CLUVERO lib. I. c.
20. Cadunt itaque iterum causae, ob quas Romano-
rum connubia pendere a parentibus. Et cum Ger-
mani a libertate connubia dixerint atque adpellauerint
sponsum *sinen freyer*, sponsalia *freyerey* & inire connu-
bium *freyen, zufreyen*, a liberando se ab imperio & po-
testate parentum: illud CASSIODORI hic iudicium pro-
bandum lib. VII. cap. 40. *durum est, libertatem* (matrimonii
contracti) *liberam non habere* (per coacta sponsalia), un-
de liberi procreantur. Neque etiam illud CHRISTI edictum
congruit Latio; sed Germanis tantum non est propri-
um. Inde FORMULA sponsaliorum BIGNONIANA §. 5. p. 493.
his uerbis concepta: *Dum dominus ab initio concessit in ue-*
teri testamento & praecipit, ut relinquat homo patrem & ma-
triam.

parentibus
non molesta
matrimonia
liberorum.

Ipsum nomen
freyen G. I.
est a liberta-
te.

I. G. emanci-
pant matri-
monia.

rem & adhaereat suae uxori. Ego te per solidum & denarium, secundum legem Salicam, uisus fui desponsare & quae sequuntur. Vnde plura intelliguntur. Primo liberos exisse ex patria potestate, cultu matrimonii. Deinde sponsum non factum ex patris promissione; sed suo arbitratu. Ut adeo meliori iure audiat sponsor seu promissor fidei connubialis. Sic etiam formulae apud MARCVLIVM lib. II. §. 17. 16. testantur, sponsalia non ab imperio parentum pependisse: sed in illis tantummodo opus fuisse, ut parentes consentirent.

4) iure inuitis
parentibus
contractum
6 l. non est
nullum.

§. 4. Porro cum matrimonium non sit nullum, quod contraxerunt consponsi sine parentum consensu; sed sponsus tantummodo, ob parentes neglectos, incidit in multam XX. solidorum, propter sociatam sibi puellam, quod *anagrip* seu *angriff* dixere & propter *faidam*, in multam similem: igitur nemo dubitare potest, tantum abfuisse Germanos a coactis matrimoniis, ut potius suo arbitratu coire licuerit consponsis. Dummodo soluerent multam, huic licentiae definitam. Ita enim Lib. II. LL. Longob. tit. 2. constitutiones se habent Regum Rotharii & Liutprandi, his uerbis inscriptae: *de his, quae, sine uoluntate mundualdi (parentum aut tutorum) ad maritum ambulant.* De moribus GOTHORVM accipi debet Anianus interpres *sententiarum Pauli tit. 19. §. 2. Viuentibus patribus inter filios familias sine uoluntate patrum matrimonia non legitime copulantur: sed, si coniuncta fuerint, non soluntur.* Licet enim ipsius PAVLI eadem fere sit lectio uulgaris; Eorum, qui in potestate patris sunt, sine uoluntate eius matrimonia iure non contrahuntur; sed * contracta non soluntur. Cum tamen haec sententia iureconsulto R. indigna, quem fugere non potuere praecpta legum ex aduerso: quod nuptiae, sine consensu patrum contractae, ipso iure sint nullae l. ix. D. de statu hom. & l. 2. D.

Sententia
Pauli I. Cri. de
bitationibus
exposita.

l. 2. D. de ritu nupt. igitur Hugo GROTIUS ad *lib. II. de iur. B. & P. c. 5. n. 14.* & *lac. GOTHOFREDVS ad l. 210. D. de reg. iur.* arbitrantur, Pauli scripturam a Gothica manu depravatam esse ideo, ut iuri Gothico esset concinna: quod nuptias, inuitis parentibus contractas, non rumpat. Sed tamen dura *l. 2. tit. 2. lib. III. C. LL. W. GOTHIC. (*)* ubi puella, contra uoluntatem patris se desponsans, nihil agere dicitur & desponsatio tollitur ipso iure. Quam forte eruditissimi uiri non expenderunt. Quoniam in illa non solum nuptiae habentur pro nullis: sed etiam parentum consensus, postea datus, non attenditur. Vt scriptor calamum omnino tinxerit hic cruore Romano. Sed tamen alia forte mens *interpreti Aniano* ob causas barbaro quondam iuri magis congruentes. Nolim enim cum SCHVLTINGIO tueri scripturam *Aniani* & reducere eandem ad sensus iuris Latii, obtorto collo. Nam alio sensu *Paulus* scripsit: alio *Anianus*.

*Dubia ada,
Scheltingii
consilatio-
nem.*

§. 5. Non ideo negligi debent instituta SAXONVM, quibus hodieque uiuunt ANGLI. Nam tantum abest, coacta ibi matrimonia coli: ut potius sperni possit parentum consensus, neque ideo foedus connubiale dissoluedum. Ita enim *Ioan. COWELLVS lib. I. tit. 10. §. 3.* *Parentum consensus apud nos non tam necessarius est, ut contractum matrimonialem inter liberos, de praesenti perfectum, defectus eius soluere possit.* Quod si tamen tribuere hoc uelis auctoritati sacrorum canonum, quoniam *Gulielm. LINDWOOD lib. IV. confit. Angliae tit. 1. seq. de sponsalibus & matrimoniis* docet, eorundem Angliam in hoc argumenti genere obseruantissimam semper fuisse, per me & hoc liceat.

*§) collectio iu-
rium barba-
rorum Angli-
cani.*

§. 6. Etiam DANICVM ius licet pariter uelit, ut uxo-

Danici.

(*) In CODICE MSCTO hui. praef. legitur pro, *FACTA a parentibus, PECCATA.* Verum haud dubie mendose. Nam ita componitur distidium. Quod haec lex de *pastra* filia loquitur, quae alii nupsit, non de aliis.

Succici.

rem aliquis petat a parentibus aut tutoribus & horum requirat consensum: quod si tamen parentes iustas & legibus probatas dissentendi causas non habuerint: impedimentum hoc attendi non debet, iubet legislator *Danus lib. III. c. 16. de matrimonio.* De *SVEGORVM* moribus ita scribit *STIERNHOOCK lib. 2. cap. 1.* Nihil olim gloriosius, quam bello & raptu, more *Laconum*, maritari. Quare qui hosti aut inimico sponsam aut filiam ereptam sibi copulasset, egregium & iuro dignum facinus patrassè uisus est. Celebratus in laudibus. Quarum plenae sunt historiae & cantilenae. Vis ea post lege repressa. Sed tamen, si semel promissa denegaretur, etiam rapti & per uim capi fas fuit. Foemina autem a tutore peti debuit. Et quoad nubendi licentiam sub perpetua fuit tutela perinde uidua, ut uirgo. Tutor autem uel nubentis auctor pater, post eum frater, deinde auus, post patruus, auunculus, cetera. Haec de filiabus, pudoris ergo. Nihil autem de filiis, quos hic putauerim nullo fuisse in nexu.

§) *Paſſa nuptialia auctores nuptiarum habent consensuos, non parentes.*

§. 7. Post illud constat: quod formulae connubiales, nostro minimum aevo concipiuntur nomine consponsorum, non uero parentum, his uere uerbis: Zu wissen, daß zwischen *Titio*, sponso, an einem: *Meuia*, sponsa, an andern theil, auff rath und reife überlegung beyderseits respectiue Eltern, Freunde und Verwandten, nachfolgendes christliches Ehewerk verabredet und geschlossen worden. Nemlich es verheißt *Titius* seiner künftigen Ehegenossin alle eheliche Lieb und Treue: dagegen *Meuia* gegen *Titio*, als ihrem künftigen Ehegenossen zu aller eheligen treue und pflicht sich verbindlich machet, und beyde personen, eines dem andern hiemit nachmahls, per uerba de praesenti versprechen, daß sie einander zur H. Ehe nehmen und haben, auch solche Ehe christlichen gebrauch nach, durch priesterliche copulation und beylager beſtaetigen lassen wollen & quae sunt eiusmodi. Nam contra

tra Romano iure his uerbis concipienda fuisse formula: *Quod Titius pater Meuiam filiam suam sponderit Cui filio Sempronio & iterum promiserit Caius filium suum Sempronium Titii filiae Meuiæ.* Qua patres authores sponsalium fuerant: non conspōsi. Quod dictum superius.

§. 8. Ad extremum, quam indignum moribus & legibus uideatur Germanis matrimonium coactum; illud eo facilius est ad credendum, quo acerbiores Germaniæ interpretum sunt diræ, scriptæ aduersus coacta matrimonia. Daemonis, non Dei negotium esse, liberis imperare connubiales adfectus, dicit LVTHERVS, qui ius hoc Latii ideo adpellat *ein teuffisch recht*, quod habeat BEVST *de matrim. part. 2. c. 45.* CYPRAEVS *de sponsal. c. 6. §. 2. n. 7.* Sententias autem aduersus imperata connubia latas in tribunalibus recitat CARPZOVIVS *lib. II. iurispr. consil. tit. 2. def. 30.* quibus facile esset, addere alia. Nisi uir ill. dn. BOEHMERVS *de coacto matrimonio* egisset ex instituto.

7) *doctorum*
EX DIRAE ad-
uersus nuptias
coactas siue
ab alio siue a
parentibus.

CAP. III. d)

Exempla ILLUSTRIVM personarum in foederibus ac FORMVLIS connubialibus uel LIBERIS uel COACTIS IMPERIO parentum.

§. I. Illud certe dissimulandum non est, in principalibus CODICILLA
familiis exempla reperiri, unde credere liceat, e-
orundem matrimonia dependisse a nutu parentum ad-
eoque tantum non habenda esse pro coactis ac impera-
tis. Sed tamen neque defunt ex aduerso exempla alia, ubi codicillos connubiales non patres consponsorum scripsere: sed ipsi conspōsi. Qua exemplorum uarietate confirmor in opinione hac; his casibus non tam iura regnauisse priuata, sed publica imperantium. Imo ea, quæ consilii, non trahenda esse ad iuris alicuius rigorem. Non ero amplius in his formulis exscribendis.

ILLUSTRIVM.

Quas etiam suppeditare potest dn. PRAES. tom. IV. reliqui-
arum lib. 5. n. 38.

1) imperato-
rum connubi-
orum.
an. 1000.

§. 2. Primo accipe formulas connubiales, unde dixe-
ris matrimonia paterno imperio coacta. Anno 1000. GASTO
Bearnensis uicecomes spondet filiam regi Castellae hac
formula: Nouerint uniuersi, quod nos GASTO D. G. uiceco-
mes Biernensis promittimus uobis ALFONSO REGI Castellae &
REGINAE uxori uestrae Guilielmam, FILIAM nostram, illu-
strissimo INFANTI Sanctio, FILIO uestro in continenti, reli-
qua leges apud Luc. ACHERIVM tom. IX. spicilegii p. 126. Et
idem in tomo eodem p. 138. hanc chartam exhibet connu-
bialem, ubi auus spondet neptem, uiuo filio. Notum
sit, quod Petrus FILIVS meus, reliquit in potestate & bailli-
ua de me FILIAM suam Sibylam, ut eam MARITEM. Quo-
propter TRADO eandem Sibyllem neptem meam in SPONSAM
sibi Armano, cetera. Magis est momentosum, quod
exemplum habetur apud eundem tom. VIII. p. 245. ubi
consponsorum parentes sponsalia celebrant, ignorante
utroque consponso. Formula quidem, quam reci-
to: Nouerint uniuersi. Quod inter nos ALFONSVM D. G.
regem Castellae & VXOREM meam reginam ab una: GA-
STONEM uicecomitem Bearnensem & uxorem eius ab altera
parte de uno filiorum nostrorum uel SANCIO uel PETRO,
quem ad hoc PRAEELEGERIMVS (ergo filio desponsato
nil dum potuit cognitum esse) dominae GVDELINAE FI-
LIAE Gastonis MATRIMONIALITER coniungendo pacta in-
ierimus & quae sequuntur deinceps. Parco chartae. Nam
innumera exempla docent: & filios & filias principum de-
sponsatos iussu parentum eisque nil relictum, quam im-
perii paterni, imo etiam materni, obsequium. Statim
enim post sequitur etiam formula probati obsequii
sponsalium a parentibus augustalibus contractorum, his
fere uerbis: Ego infans SANGIUS accipio uos dominam Gui-
liel-

an. 1129.

an. 1270.

Liellmam uxorem meam & promitto, quod SEMPER uos habebo & tenebo pro mea VXORE legitima: & ego GVILIELMA accipio dominum infantem Sancium in meum maritum & promitto, quod SEMPER habebo & tenebo uos pro meo MARITO legitimo. Et AMBO praestito SACRAMENTO ad sancta quatuor Dei euangelica firmauerunt. An, post haec solennia, opus fuerit porro benedictione illa sacerdotali, nolo nunc requirere.

§. 3. Sed tamen neque foeminas puduit, inire sponsalia, sine arbitro & internuntio. Addo ex eodem exempli. Nam tom. VIII. p. 259. extat formula haec: *No uerint uniuersi, quod ego SAVRA, consilio, ad sensu ac laudamento (non imperio paterno) Iacobi R. Maiorcarum PATRIS mei, bono animo & spontanea uoluntate cupio uos nobilem uirum Petrum de Pinoso in legalem MARITVM habere meque ipsam in legalem uxorem uobis TRADO & ex uobis, deo dante, cupio habere LEGALES INFANTES. Simili modo ego PETRVS de Pinoso consilio & laudamento dominae MATRIS meae & auunculi mei & aliorum amicorum meorum, bono animo & spontanea uoluntate cupio uos diuam Sauram in LEGALEM VXOREM habere meque ipsum in legalem maritum uobis TRADO & ex uobis, deo dante, cupio habere LEGALES INFANTES & quae sequuntur. Unde fatis liquet, etiam consponsos superiores sua uoluntate coactos, dici posse. Quod, sub spe rati & grati, quod dicitur sponsonderunt parentes: illud liberi haud suo dissensu potuissent euertere. Sed in his causis sponte currentibus non opus est calcari alicuius uiolenti imperii. Taceo fiduciam liberorum, quam habere possunt in parentum consultissima hic ratione.*

§. 4. Neque tamen illud omitendum, faciliorem *Metus exceptio* metus exceptionem esse aduersus principem parentem, *metus a principis patre.* quam patrem subditum in connubio coacto. Ultimo est

2) connubiorum liberorum 1199.

est iudex, qui potest eundem in ordinem redigere officii paterni. Non primo, qui, licet negligat patris officium, nimis urgeat filium, subtrahat ei uictum & cultum & centum alia faciat aduersus eundem, impunis est. Ut adeo, si, mortuo patre, poeniteat filium pacti uel conubialis uel alterius: id uitio eidem dari nullo iure possit. Cum humanae actiones omnino abesse debeant a ui metuque, quo utroque ponuntur magis in uitio, quam obligatione. Proinde igitur *Guil. RANCHINVS lib. II. uariar. lect. c. 4.* in casu, an liberi inuiti ad nuptias adigi possint, parentum imperio? admonet: *arctius est hodie matrimonii unculum ob sublata diuortia. Idcirco parentes imperio sese uoluntario abdicare debent aut eo temperanter uti.* Plurima dicerem de hoc consilio. Cum uero uir illustr. *DN. BOEHMERVS*, in singulari opusculo de *matrimonio coacto*, illud occupauerit, his operis supersedeo.

De matrimo-
nio coacto.

DIFFERENTIA II.

De CONSENSU PATRIS *necessario uel minus.*

CONSENSVS
PATRIS I. R.
a) praecedat.

R. I. in nuptiis liberorum PATRIS CONSENSVS plurima habet singularia, ceu reliquias imperati quondam liberis connubii (a). Nam opus fuerat eodem ANTE NUPTIAS, post enim frustra ille fuit requisitus, ne uideretur, quod semel factum, reddi non posse infectum (b). Deinde sine eodem nuptiae fuerant IPSO IVRE nullae, neque opus tum aliqua dissolutione.

b) alias i. i.
nullae.

Nam

Nam, patris consensu neglecto, neque *dotis* neque *legitimorum* liberorum iura, sed ultimi spuriorum loco habendi (c). Porro frustra tum AR-
GVTIAE liberorum, causas non esse patri idoneas, ad negandum consensum: steterat enim pro ratione patris uoluntas (d). Demum eodem opus in nuptiis NEPOTVM, siue mortuus fuisset pater siue uiueret. Quia patri familias, siue liberi contraherent nuptias siue nepotes, ferenda fuerant onera matrimonii. Victum & cultum ab illo expectauerant desiderauerantque noui coniuges. Vbi que ex ad-
uerso IVRA GERMANICA. Vti enim, matrimonii iure, liberi emancipantur: ita par est, contrahi ideo limites patriae potestatis in liberorum connubiis (e). Hinc in alia omnia ire solemus Germani. Nam patrem POSTEA
consensisse liberorum nuptiis, satis

c) remotis argutis.

d) in nuptiis nepotum.

CONTRA I. G.

a) sufficit matibabitio.

C

est

b) opus dissolutione.

est (f). Deinde consummato nuptiis semel matrimonio, dissentiente licet patre, illud uel *SVBSISTIT* nihilominus, quod sacri canones uolunt uel tamen dissoluendum, iudicis decreto (g). Præterea, nisi *CAVSAS* habeat *IDONEAS* ad dissentiendum pater, eius dissensus non attenditur uel suppletur a iudice (h). Demum in liberos hæc ei auctoritas, non in *NEPOTES* siue mortuus sit pater siue superstes (i).

c) causarum indice.

d) finitur in liberis.

CAP. I. a)

De CONSENSV PATERNO in nuptiis liberorum.

Consensu parentum opus omnium inuicem quoddam consensu.

1) *Ebraeorum*

§. 1. **N**ULLI gentium in connubiis neglectum fuisse parentum consensum, facile esset ad probandum, nisi hanc sparram ante nos alii iam occupauissent. De *EBRAEIS* lex testatur *DEVT. VII. u. 3.* parentibus ideo scripta, ne illi liberos elocarent paganis. Quod connubia Iudæorum fieri non possent sine auctoritate parentum. Comprobat legem exemplum *Beihuelis*, elocantis *Rebeccam Genes. XXIV. u. 3. 51.* Tantum igitur abest, Iudæorum liberos negligere potuisse consensum parentum; ut potius dici queat, ipsos parentes despondisse liberos suos, sine consponsorum scientia & adensu, quem credi non poterat liberos unquam denegaturos. De quo argumento *SELDENVS*, *HOTTINGER*, *BVXTORFFIUS*, alii filo pleniori.

§. 2.

§. 2. DE GRAECIS adeo certi sunt iureconulti hu-^{3) Graecorum.} maniores, ut perhibeant, coacta matrimonia Latii ex imperio parentum uel Graeciae debere originem uel solis Graecis relinquenda, quorum aenigmatibus connubalibus capti, sint deceptique poetae, ut paria adfingerent Romanis Albericus GENTILIS lib. IV. de nupt. c. 7. quem tamen confutabunt ea, quae dixi superius. Interim in Graeciae moribus inuestigandis non est opus fabulis MVSÆI in amoribus Heri & Leandri u. 181. Οὐ γὰρ ἐμῶς τοῖς σὺν ἐπέουδεν, non enim meis parentibus placet, quorum opus uoluntate in nuptiis. Neque EURIPIDIS *Andromache*, ubi puella uers. 987. 988. respondet Orestii, nuptias ambientem: Νυμφευμάτων μὲν τῶν ἐμῶν ὁ πατήρ ἐμὸς: Μερῖμα γὰρ ἔξει, τ' ἐκ ἐμῶν κήρην τάδε, desponsationis meae pater meus curam habebit & non est meum statuere de hoc. Lex ipsa uult: ut liberos desponsent pater, frater, auus maternus, tutor, iudex, quam explicat Samuel PETITVS lib. VI. ad LL. *Atticas* tit. 1. & SALMASIVS de modo usurar. c. 4. FABROTVS diff. X.

§. 3. Nobis nunc res est cum ROMANIS: quos patri-^{3) Romano-} bus liberorum sponsalia & nuptias plena & larga manu-^{rum.} dedisse, scriptum est probatumque *differentia* l. cap. 1. u. niuerso. Frustra igitur sunt, qui dubitant de edicto Iustiniani eiusque ante eum ueritate in *pr. Inst. de nupt.* ubi nuptias legibus Romanis conformes definit: dum tamen, si filii familias sint (quia emancipatis libera connubia etiam patre non salutato) **CONSENSVM** habeant **PARENTVM** (patris aut aui), quorum in potestate sunt. Nam hoc fieri debere & civilis & naturalis ratio suadet. In tantum, An IVSSVS ut IVSSVS parentis **PRAECEDERE** debeat. Quid uero hic ^{patri plus, quam CON-} uox iussus? Putat HOTOMANNVS (*) iussus uerbum accipi-^{SENSVS.}

(*) HOTOMANNVS ad b. l. laudat pro sua sententia l. 2. *solutio marim. D. de solut. marim.* Intelligit eius §. 1. sed ibi tantum habetur, do-

tem non reddi alii, quam illi, quem reddere iusserint & pater & filius. Vbi omnino etiam iussus debet praecedere. MVBERTVS h. l. idem endum

endum hic esse in significato laxiori pro *consensu* aut *uoluntate*. Sed rectius BALDVINVS (*) *iussu* ab utroque distinguit. Non enim ante cogitare debet de nuptiis filiusfamilias neque ante sollicitare foeminam certam ad nubendum; quam utrumque facere *iussus* sit a patre. Aliud in impetrando consensu, qui potest subsequi: cum *iussus* illa sit indoles, ut praecedat negotium. Clare hoc dicitur in *l. si quis mihi 25. §. 4. D. de acquir. uel. omit. hered.* quae uerba Gaii Cassii merentur hic legi & expendi: *IVSSVM eius, qui in potestate habet, non est simile tutoris auctoritati, qui interponitur.* *PERFECTO negotio: sed PRAECEDERE debet. Tria ergo haec in iure nostro caute distinguuntur. Nam in *consensu* satis est, eum dari perfecto negotio: in *auctoritate* satis, si in ipso negotio statim interponatur: *iussus* autem neque subsequi negotium neque ei interuenire; sed *praecedere* debet omnino. Tantum igitur abest, imperatorem *iussus* uocem in *sensu* laxiori adhibere uoluisse, ut respondere debeat *consensui*: ut potius uerbi *consensus* ampliores in hoc loco limites sint, ut respondeat etiam *iussui*. Id enim edicti finis exigit: *IVSSVS parentis PRAECEDERE debet*. Et quis? quaeſo! dederit hoc licentiae *filiifamilias*, uxorem ducere in domum patris, hospitem dimiciliū paterni & alumnam futuram patris, ipſius iniussu. Ante enim *duci* non potuit uxor, scilicet in domum patris, alienam, sine eius, ceu domini, uenia & concessu. Num ducenda uxor? quae du-

cum illo sentit confugitque ad *l. 29. si suspecta D. de inoff. test.* Vbi §. 3. dicitur, quod foemina nullum filium adoptare possit, sine *iussu* imperatoris. Sed etiam hic *iussus* negotium debet *praecedere* adoptionis. In *l. 5. C. de nupt.* habetur quidem: *si pater nuptiis contradixerit, neteri non debet, quin nepotem suum non agno-*

ſcat. Sed aliud est, coniectura uti, quid pater facturus sit, aliud definire, ad quid *lege stricta* teneatur. Vbi certe *ſilentium* patris non operatur eius *iussu*.

(*) Quem semper facio maioris, quam alios. Inde Horomannus ei plurima refert accipra.

cenda?

cedenda? id omne, quod in *diff. l. c. 1.* ostensum, pependit a patris folius arbitratu.

CAP. II. b)

De consensu patrio nuptias antecedente.

§. 1. Sed obmouent tamen leges, unde pateat, *sufficere in nuptiis consensum patris, licet ille non praecesserit negotium, sed accesserit ei aut demum fuerit subsecutus.* Nam in *L. 12. nec filium C. de nupt.* illud tantummodo requiri, ut in contrahendis nuptiis patris consensus **ACCEDAT**. Accedere autem, esse temporis cuiusuis, etiam post negotium confectum. Verum frustra ex hoc uerbo, *accedere*, quod hic est ambiguum, cum, quod *praecedit*, etiam *accedat*, imperatoris clara & definita uoluntas in *pr. Inst. de nupt.* impetitur. Deinde in *L. 68. dotis promissio D. de iure dot.* decidi his uerbis: *Dotis promissio non ideo minus ualet, quod, ignorante INITIO patre, NUPITIAE NON fuerint. Si POSTEA consenserit.* Sed, meo iudicio, lex haec nostrae sententiae conducit: quoniam ex eo tantum modo tempore nuptiae habentur, ex quo parentis accessit consensus. Igitur consensus patris omnino, instar causae, nuptias facit: quae suo effectu nequit esse posterior. Porro urgent, in *L. 13. quid ergo pr. D. de his, qui not. infam. haberi: Quid, si, postea quam duxit (filius infamia notatam) ratum babuerit? Utpote initio ignorauit, talem esse, postea scit? Non notabitur.* Praetor enim ad initium nuptiarum se **RETULIT**. At causa haec plane non tangit a nobis propositam quaestionem. Non enim hic requiritur: *utrum pater initio iusserit filium talem uxorem ducere: sed an sciuerit eius sponsae notam infamiae? quam postea comperit.* Quod si enim nesciuit pater, non deliquit aduersus leges, iubendo filium, ducere infamem. Licet post noluerit nuptias filii dissoluere. Imo

NUMCONSENSVS patris sufficiat, si ille SUBSEQUA-

TUR.
Oppositiones
a) l. 12. C. de nupt.

b) l. 68 D. de iur. dot.

c) l. 13. D. de his, qui not. infam.

Curiam de L. II.
D. codem.

finis legis anterioris in D. de his, qui not. infam. filium, infamem ducendo, iussu patris, liberat a poena ideo, quoniam credendus sit, magis patris uoluntate, quam sua duxisse: ut adeo omnino ueniam, in leuiori hoc delicto, mereri uideatur. Vnde satis clarum est, quod nuptiae a iussu olim pependerit parentum. Illud igitur I. R. certissimum: nuptiis semper praecedere debuisse patris consensum; subsequi nunquam.

SVBSEQUENS
consensus an
REIROTRA-
HATVR?

§. 2. Igitur etiam illud fidenter definimus: si nuptiis, sine consensu patris contractis, postea, forte biennio praeterlapso, accesserit consensus paternus, eundem non reuocari I. R. Sed isto biennio manere nuptias illegitimas, neque purgari ex subsequente consensu. Adeo, ut liberi intra primum biennium procreati, omnino habeantur pro illegitimis. Neque hic aliquid datum honori matrimonii: quod ex eo tantum tempore, in quo accessit consensus paternus, incipit esse & haberi pro legitimo. Inde est, quod uxor, ducta sine consensu patris, adulterium non committat, si cohabitet alii, quam parum legitimo marito, licet postea patris consensus accesserit L. si uxor 13. §. 6. D. ad L. Iul. de adult. coerc. Putat quidem aduersus hanc Cuiacii sententiam, MARCI- LIVS ad pr. Inst. de nupt. casum hunc singularem esse, ad declinandas adulterii accusationes. Sed quid opus est, haec gratis fingere: cum clare praecipiat imperator, consensum paternum praecedere debere, non subsequi. Et magis intererat reipublicae R. cauere clandestinas nuptias, quam adulteria ferre impunita. Sed oggerunt L. 5. & 10. C. de testam. iur. atque Nouell. 82. c. 9. ubi liberi fiant legitimi per subsubsequens matrimonium. Nam I. R. grauius peccatur in parentem, uxorem ducere eo inuito ac nesciente: quam consuetudinem habere cum muliere & cum ea postea, ex consensu patris, inire matrimoni-

monium legitimum. Vt adeo, a consuetudine cum muliere ad clandestinas nuptias, nullum sit uinculum consecutionis.

CAP. III. c)

Matrimonium, SINE paterno consensu, NULLVM.

§. 1. Cum plurimum interfit; num contractus ipso iure nullus & contra, ubi opus illius iudicialia dissolutione: primum omnino dici debet de nuptiis inuitis sine patris consensu. Ita enim clare ac definite Iustinianus s. pen. Inst. de nupt. si aduersus ea (sine consensu paterno) aliqui coierint, nec uir nec uxor nec nuptiae nec matrimonium nec dos intelligitur. Qui ex eo coitu nascuntur, in potestate patris non sunt; sed uulgo conceptorum & spuriorum instar. Idem in l. 1. Paulus D. de statu homin. Idem in l. 2. D. de ritu nupt. Firmat hoc unicum exemplum, adprobatum iudicio Vlpiani in l. 1. au praetor §. 5. D. de liberis exhib: quae meretur exscribi: Si quis filiam suam, quae mihi sit nupta (forte sine patris consensu) uelit abducere (ex domo mea mariti) uel exhiberi sibi desideret: an exceptio danda? Et certo iure utimur. Ne bene concordantia matrimonia, iure patriae potestatis, turbantur. Quod tamen sic erit accipiendum, ut patri *persuadeatur: ne acerbe patriam potestatem exerceat. Posset quidem ex illis, quae in diff. l. c. 1. §. 6. dicta sunt, dubitari, utrum haec lex agat de nuptiis ipso iure nullis, ob consensus paterni absentiam; an uero de patris illa potestate in dirimendo nuptias, etiam legitime initas, per diuortium: sed, cum sustulerit hanc licentiam Iustinianus, haud dubie non alio sensu legem in pandectis reliquit, quam eo, quem indicauimus. Vt adeo, iusto fidentior, in ea sigillatim laudanda Hotomannus.

§. 2. Quid autem quaeso! reponendum: ad sententiam PAVLI lib. 2. tit. 19. §. 2. Vbi decisio est haec: Eorum,

Num matrimonium s. c. p. NULLVM?

Oppositio uerborum PAVLI facili, quam qui

asterus inter
inexplicabilia

qui in potestate patris sunt, sine uoluntate eius, matrimonia iure non contrahunt. Sed contracta non soluuntur. Contemplatio enim publicae utilitatis priuatorum commodis praefertur. Maximus uir CUIACIUS lib. III. obseru. c. 5. nobis haec opponit dicitque; matrimonia, sine consensu parentum inita, iniusta fuisse, non autem nulla. Quod ultimum ideo neget Paulus. Quoniam adfirmet: *contracta ideo (deficiente consensu paterno) non solui.* Non uero opus est ad hunc scopulum deuitandum. Ut perhibeamus, omittendam esse, in hoc Pauli loco, particulam *non.* Quam Gothica manus temere addiderit, liberalior in indulgendo connubia sine patrum consensu. Vti arbitrantur GROTIUS lib. II. de iure B. & P. cap. 5. n. 14. in notis. & Iacob. GOTHOFREDVS ad l. 210. D. de reg. iur. Nam facile hunc nodum soluit Franc. DVARENVS prooemii n. 2. tractatus soluto matrimonio. quem. dos soluat, ubi inquit: *Hoc, (contractum non solui) non ita est accipiendum, quasi ratum sit matrimonium, quod sine uoluntate parentum contractum est. Sed, * si uolente patre contractum sit, non ideo postea dissoluitur, quod pater in ea uoluntate non perseuerauerit.* Ita clarum est, ut nemo habeat, de quo possit porro dubitare, sed illius rei oportet aliquem meminisse: olim id sibi adrogauisse patres, ut, liberis inuitis, non solum nuptias imperarent: sed etiam iterum rumpere, prohibitu contractas, iterum liberis inuitis & repugnantibus, uti ipse CUIACIUS ostendit ad Nou. 22. A qua ultima licentia patres repressi auctoritate L. 5. dissentientis patris C. de repud. atque L. 32. cum hic §. 19. D. de donat. inter uir. & ux. (+) Addi potest Henr. BROUWER de iur. connub. lib. l. c. 7. n. 14. 15.

(+) Patrum eo processisse conatum, ut, iam nunc a se coacta & liberis imperata & perfecta connubia, iterum soluerent pro lubitu liberos.

que non tam adigerent ad repudia & diuortia, quam haec imperarent, liberis inuitis, dolentibus & recusantibus, illud quidem dictum diff.

CAP. IV. d)

De patre dissentiente PRAETER CAUSAM.

§. I. Neque uero paterno consensu ita opus fuerat, ut oporteret parentem causas indicare sui dissensus aut consensus negati. Illud enim esse uidebatur indignum patria potestate, dimicare cum filiofamilias uerbis & argutiis. Inde acquiescendum fuerat liberis uoluntate ac iussu sui parentis. Hoc acquiescere illos oportuit instar subditorum & seruorum in principis ac domini legibus & mandatis.

§. 2. Quid enim? iussit pater, ducere aliquam, cum periculo & nota infamiae? Olim certe hanc recusare uix poterat filius. Inde leges filio subueniunt ueniamque dant facinoris, ad quod patris iussu fuerit adactus & compulsus etiam sine sua uoluntate. Ita enim *l. liberorum 11. §. ult. D. de his, qui not. infam. Excusantur* (ab infamiae nota, quam ideo incurrunt alii), *quia iussu eius, in cuius potestate est, duxerit. Nam qui obtemperauit* (obsequio paterno) *VENIA dignus est.* Quam certe hodie non merebitur filius, postquam patrem oportet causas allegare denegati consensus & matrimonia absunt ab omni patris coactione. Nota enim & macula post inter causas relatae, excusationis ab imperatis nuptiis etiam I. R. Quod supra scriptum *differ. l. lit. b. p. 7.*

§. 3. Inde consilia praetoris & iureconsultorum: ut pater in sua in filiosfamilias filiasque potestate aliquantum sit iusto indulgentior remittatque aliquid de iuris rigore in gratiam connubiorum. Quae cum olim con-

fer. l. cap. 1. §. 6. quequid etiam sit de l. 1. D. de liberis exhib. Hoc igitur, qui secum ex-penderit, ille nulla difficultate intelliget, eo etiam patriam potestatem protulisse limites, ut imperarent liberis nuptias, obruderent illis

sponsos & sponsas, iniuris & recusantibus Verum domine hanc licentiam & libidinem parentum & iureconsultos aequiores & imperatores; illud quidem dubio caret. Ut leges ideo ualde difformes & multiplices.

D filia

filia fuerint & honorarii iuris, post legis acceperunt auctoritatem. Ita enim *VLPIANVS* in *l. 1. ait praetor §. fin. D. de liber. exhib.* philosophatur: *Es certo iure utimur, ne bene concordantia matrimonia (ubi nulla idonea causa, coniugum intuitu) iure patriae potestatis turbentur. Quod tamen sic erit adhibendum, ut PATRI PERSVADEATUR (non ei mandetur), ne ACERBE (sine causa, quod fieri poterat ex iuris rigore) patriam potestatem exercent.* Imperatores autem hanc licentiam parentum arctioribus constrinxerunt limitibus: si is, inuitis liberis, matrimonium rumpere uellet, olim illius consensu contractum. Tum enim *magnas & iustas* habere debuit causas, ut uult *l. dissentientis patris §. C. de repud.* non uero in contrahendi matrimonii negando consensu.

3) Consensus, inftar iussus, PRAECEDERE debuit. & frustra liberorum in nuptiis prohibita.

§. 4. Praeterea si matrimonia liberorum contrahi debuerunt non nisi ex parentum *iussu pr. Inst. de nupt.* id factis erat ad eorundem nullitatem probandam, si contracta essent patris *iniussu*. Neque pater ad iubendum a liberis potuit adigi. Sed primum ostendimus *diff. 1. cap. 1. uniuerso atque differ. 2. cap. 1. §. 3.* Tum ideo praecedere debuerat matrimonia paternus iussus *pr. Inst. de nupt.* ne liberi uinculis se irretire possent, unde difficile esset parentibus, ad liberandum & extricandum. Ut adeo iure dicatur, consensum a patre negatum *ἀνευ προοιμίας*. Omne connubii momentum pendit a patris libero imperio, non deminuendo argutiis liberorum.

CAP. V. c)

De AVI consensu necessario in nuptiis NEPOTVM.

§. I. Firmiter existimo: in nuptiis nepotum aui consensum fuisse requisitum, si quidem pater uel in aui adhuc potestate fuit uel, nepote excepto, filius a patre emancipatus. Vtrumque sane aliter esse non potuit. Nam in aui familiam

De CONSENSU AVI, patris uiuio.
1) causae.

miliam ac domum nepos, sub aui potestate, constitutus, duxit nuptam: non in patris. Auo deinde onus accessit, alendi nuptam: non patri. Imo etiam *dorandi neptem*, ut habet interpretes Graecus sigillatim ad *l. ii. Basilic. lib. 28. tit. 4.* Et, si *iustus* in nuptiis fuit ex patria potestate, ut *pr. Inst. de nupt.* cuiuscunque demum illa competat *l. 2. D. de ritu nupt.* & alibi passim habetur, ille non patri competet, sed auo. Quia ultimo potestas patria, non primo *§. 3. Inst. de patr. potest.* Inde est, quod leges faciant mentionem consensuum parentum, non *patri soli* *pr. Inst. de nupt.*

§. 2. Verum his uerbis & rationibus non est opus. 2) Lex.
Nam clare ac definite legislator in *l. si nepotem 3. D. rit. nupt.* Quae est haec: *Si NEPOTEM ex filio & NEPTEM ex altero filio in potestate habeam, nuptiis inter eos, ME SOLO (aui) auctore (neglecto consensu patris) contrahi posse, Pomponius scribit & uerum est (*).*

§. 3. Opponere tamen his audent *l. oratione 16. D. de ritu nupt.* quae est haec: *nepote uxorem ducente, & FLIVS consentire debet. NEPTIS uero si nubat, uoluntas & auctoritas AVI sufficit.* Utraque lex Pauli est, ommissa in *Basilicis* suo loco. Neque illius mentio in *Anianis* fragmentis. Cum Gothico iure nuptiae eximuntur ex patria potestate, ut aui consensu opus esse, nequeat. Graeci uero neutrum uoluerunt definire, ne minuere uiderentur potestatem aui, prolatam alias in nepotes.

§. 4. Solliciti igitur sunt de utriusque legis, sibi pau- Legem conciliatio.
lo aduersae concentu ac conciliatione. WISSENBACHIVS putat, ultimam legem habendam esse pro iuris axiomate: *quod, NEPOTE uxorem ducente, & AVI consensu opus sit & PATRIS.* Primam autem excipere casum singularem,

(*) Veterani supponunt in hoc casu filium, | Ut adeo de consensu illius non potuerit nepos
unde nepos pronatus, iam demortuum fuisse | esse sollicitus. De quo *HYMNIVS lib. 1. tract. 2. q. 16.*

si nepos neptem ducat *aut* eiusdem. Tum enim *patris* consensum negligi posse, ob fauorem manentis connubii in eadem familia. Quod calculo etiam suo probant BACHOVIVS ex eoque VINNIUS & BRVNEMANNVS. Meo iudicio primum aequitatis & comitatis fuerat: alterum rigoris & duritatis, in patrii iuris seueriori usu. Quid uero in collisione uoluntatum *aut* & *patris*? Non crediderim, primam cessisse ultimae. Neque primam ideo destitutam effectum. Videtur tamen Paulus in *l. u. D. de statu hom.* eius *nepotis* nuptias pro nullis habere & liberos eius pro *illegitimis*, quas inuit ille, *aut* iussu solius, patre ignorante. Quicquid sit, *aut*, certum est, opus fuisse consensu in nuptiis tam *neptis*, quam *nepotis*.

Discrimina
inter neptem
& nepotem
quae in l. 16. D.
de R. N.

§. 5. Ceterum, quare in *neptis* connubio sufficiat consensus *aut* solius, paterno neglecto: illud quidem certum est, factum esse ob discrimina successione. Nam *filius patri* adnascebatur heres & heredes gignebat, ut ideo esset durum, huius excludere consensum in nuptiis, unde spes nouorum eius heredum: quod utrumque in *filia* cessauerat. Nam oportuerat hanc dote, ab auo data acquiescere neque porro uel ipsa uel eius liberi paternorum bonorum heredes. Verum cum hodie NOV. 118. sustulerit inter agnatos & cognatos successione discrimina: haud dubie lex etiam ipsa concidit cum sua, quam habuerat olim, ratione.

Qui hodie
sublata,

CAP. VI. e)

COLLATIO DISCRIMINVM paterni consensus, necessarii uel minus in nuptiis liberorum in I. R. atque I. G.

Discrimina
necessarii con-
sensus I. R.
minus I. G.

§. 1. Quibus moribus hodie nos utamur, illud quidem nemini potest esse obscurum. Cum igitur ex Latii uetustate eruerimus, quae Romanis olim propria, in paterno

paterno consensu, liberorum nuptiis necessario: facile nunc est, ad utriusque iuris Romani & Germanici nunc expendendum causas, inuicem magnopere diuersas, fontes genuinos diuersarum sententiarum.

§. 2. Nam primo patrisfamilias Latii potestas erat perpetua in filios, nepotes, posteros omnes duratura, usque dum mors eam finiret. Filii egerant sub eadem, licet uiri, mariti, patres, aui. Adeoque liberi, ut a patris iussu imperioque pependerunt in aliis negotiis omnibus siue humanis siue diuinis, nam egerant & in sacris paternis; ita etiam in causa connubiali eis patris iussus fuerat expectandus, nec ideo grauabantur. Verum Germanorum iura patriae potestatis uinculum rumpunt illico ex causa multiplici. Nunc ob aetatem, si liberi maiorenes; nunc ob peritiam & artes, si liberis uires ad se alendum & instituendum familiam singularem; nunc ob dignitatem, quod inconcinnum, aliis imperare & agere sub obsequio alieno; nunc ob nuptias quod pudit Germanos maritos fieri, liberos procreare & nomine destitui patrisfamilias. Parum igitur interesset uidebatur patris Germani, liberos per nuptias se emancipare, sine consensu eius, quod nec aliae illis deessent uiae ad relinquendum patrios lares, parente inuito.

§. 3. Deinde quod I. R. liberos oportuerit acquirere patri & eius adaugere rem familiarem; igitur e re patris fuerat, nuptias non contrahere eosdem, nisi iussi, ne operis liberorum ita obicerentur mille impedimenta. Contra I. G. eo tempore, quo liberi ad utiliores operas habiles, statim cogitant de noua familia & oeconomia. Quod cum pater nulla lege possit impedire: igitur parum est patri: siue ita liberos amittere siue nuptiis, instituto illorum ac uoluntate contractis.

§. 4. Cum etiam R. I. filius, maritus, uxorem du-

D 3

I.
I. R. patria
POTESTAS
PERPETUA G.
I. TEMPORARIA.

II.
R. I. liberi
ACQUISIVERANT patri:
G. I. sibi.

III.
R. I. pater si-
ceret hinc ALVIT

MARITUM cum
eius uxore, li-
beris; non I.
G.

Consilium
forense.

ceret in domum patris, cui illa alenda cum futuris ex con-
nubio liberis; quis quaeso! uitio uerterit patri, liberorum
nuptias suo iussui seruare, non uero exponere lubidini &
libidini liberorum. Contra cum filius familias I. G. su-
am alar uxorem, sine patris impensa auxilioque: facile
nuptias indulgere potest filio. Patris certe parum aut
nihil interest, diuitem ducat, an pauperem; laboribus,
an otio aduetam. Imo cum R. I. filia sponsa a patre
dotanda esset; contra G. I. hoc officio non teneatur, pa-
ter inuitus, quod alibi dictum: igitur recte sine suo
iussu filiam non dimittet pater Romanus; cum ex ad-
uerso Germanus non habeat, quod palleat aut extime-
scat pater filiae desponsatione, facta licet eius iniussu.

§. 5. Plura adderem, nisi haec fatis essent, ad illud
ostendendum forensibus iureconsultis: frustra patrem
Germanum, in liberorum desponsatione, sine eius ius-
su facta, animum suum obfirmare in consensu dene-
gando. Imo nugae agere, quotquot eius pertinaciam
in liberos armare audeant ex legibus Romanis. Ine-
ptum est, quaequid fere ex illis hic requiritur. Contra
durae parentum ceruices frangendae rationibus, e pa-
trio iure repetitis. *Auget officium patris filius maritus*
R. I. sed I. G. *minuit ac tollit.* R. I. filius *maritus* du-
cit uxorem in domum patris: R. I. turpe est ei, non pro-
priis laribus gaudere. R. I. filius maritus onerat patris
familiam: G. I. leuat. R. I. *nurus hospes & conuictor*
foceri: G. I. id pudendum, saepe etiam ipse focer eius
conuiuia. R. I. patrem *dotare* oportet filiam elocatam:
G. I. filiae fatis, olim esse patris heredem. Omni igitur
iure in consensu, liberorum nuptiis dando, liberali-
ores & indulgentiores esse debent parentes Germani,
quam olim fuerant per iura Latii.

CAP.

CAP. VII. f)

Patris RATIHABITIO I. G. est insiar CONSENSVS
trahiturque RETRO.

§. 1. Ostendimus cap. 3. Romano iure nuptias, con-
tractas sine parentum consensu, ipso iure nullas fuisse. Et
cap. 2. licet postea accesserit patris consensus, tamen ui-
tium nullitatis, tempore futuro sublatum, non praeteri-
to, quod consensus non fuerit ad illud retractus aut uo-
catus retro. Hinc antea non nuptias fuisse, sed contu-
bernium: non liberos genitos legitimos; sed nothos & di-
spurijs: non dotem aut alimenta debita, sed diras & di-
cam. Quis crederet, inter iureconsultos nostri aeni da-
ri etiam nunc, qui fenserint moribus nostris idem: non
intellectis Latii & Germaniae aut orbis propemodum
uniuersi, in quo patriae potestatis perpetuitas sublata,
discriminibus ac differentiis.

§. 2. Scilicet placet probaturque is rigor patrisantis
Latii hodieque Henr. BROUWERO de iure connub. lib. 2. cap.
24. n. 44. (*) Licet enim immorigeris liberis, paterni

(*) Ne quid uiri doctissimi sententiae ad-
fingere uideamur, eam hic exseribemus. Ir-
ritum est matrimonium sine consensu parentum
contractum. Etiam si uero patris post CONSEN-
TIANTE matrimonio, id tamen ipso iure NULLVM
est. Neque, quod publici iuris, publici priuato-
rum potest derogari l. 38. D. de pact. Neque et-
iam calliditatis fraudum liberi debent obtinere l.
3. C. de repud. Non nego, parentes consentire
matrimonio posse. At uolo, ut ratum & us-
rum id existat (iudicis auctoritate); liberi o-
lim nati legitimi reddantur (legitimentur): sa-
tisfaciendum esse politicae constitutioni (prohi-
bitivae aduersus nuptias clandestinas). Et praeci-
ue trimum DENUNTIATIONIBVS (sollen wieder
ausgehoben werden), more recepto CELE-
BRANDAS iterum nuptias: (Coniuium intel-
ligit & benedictionis sacerdotalis repetitionem).
Hisc obseruatio, inquit porro, demum sentio

consensum parentum retro operari. Neque dum
probatu coniugii iura plene consequuntur. Sed
si minores ingratu necessariorum aut curato-
rum matrimonium perfecere, ipso iure IRRITVM
NON EST. PARENTVM consensus hodie NECESSARI-
VS, ut CONSTENT nuptias: CURATORVM & pro-
pinquorum auctoritas ex HONESTATE requiritur.
Potest tamen, si alia concurrant, etiam sic ma-
trimonium, iudicis decreto, IRRITVM fieri. Mi-
ror & stupeo. Quaeso, quis rigor & duri-
tas. Seuerior sanctione Latii. Quae ex eo
tempore agnouit nuptias: olim irritas, pro
legitimis, ex quo accessit patriae auctoritas &
uoluntas. Intuitu reipublicae aut poena nulla
aut certe non ea, quae tolleret matrimoni-
um. Aliud enim est, prohibere sub poena;
aliud sub poena nullitatis. Plurima iniuria,
quae ideo non sunt nullas

con-

consensus contemptoribus, postea ueniam dent parentes; consentiant eorundem nuptiis, olim suo iudicio damnatis aut ignoratis; imo adprobent illas, forte rectoria docti, dispulsis calumniis maleuolorum; novos insuper coniuges amore complectantur, uere paterno: non sufficiunt haec rigido censori, ad uitium neglecti consensus paterni tollendum aut purgandum. Putat enim ante etiam legibus satisfaciendum, sustinendam poenam, repetenda connubii solennia, legitimandos liberos: quam hoc detur accessui consensus paterni, ut *contubernium* uertat in *matrimonium*. Verum enim uero, uti nemo negat, clandestinas nuptias mereri poenam: ita haec non requirit, ut illae habeantur pro nullis; ut liberi inde nati habeantur spurii & nothi; ut repetantur ceremoniae denuntiationis, sacerdotis bona uerba, conuiuium nuptiale, cetera cum dedecore & opprobrio.

Quod I. G.
consensus RE-
TROTRAHA-
TUR,
Probat 1) ex
responsis IC.
Sorani.

§. 3. Veriores igitur illi iureconsulti, qui existimant; quam primum nuptiis liberorum accesserit consensus paternus, eundem quoque trahi retrorsum ad tempora praeterita, & ipsum nuptiarum, illicitarum olim, purgare originem. Clare ac definite VINNIUS, Broueri doctor, in *comment. ad pr. Inst. de nupt. p. 46.* scribit: *Hodie tamen dicendum uideatur, patris consensum, POSTEA ACCEDENTEM, etiam RETRO operari. Addit causam: cum licet concubinatus damnatus, nihilominus subsequens matrimonium, retrotrahatur (*).* Et hoc usu apud nos seruari, adserunt, qui rem forensam tractant. Licet Carolina constitutio 4. Oct. 1549. *ratihabitionem uideatur impedire.* Huic iungere licet Germaniae etiam nostrae iureconsultos plures. Ut sunt GAILIUS *lib. I. obs. 112. & lib. 2. obs. 48. 95.* COTHMANNVS *uol. 1. conf. 1. n. 148.* SICHARDVS *marit. conf. 3.* BRONCHORST 3. *ivavr. assert. 4.* Ioan. KITZELIUS

(*) Etiam hoc iudicium est BACHOVII ad *pr. Inst. de nupt.* quem, uti alias semper, ita etiam hic excipit. Nominis suppressio.

in practica matrimoniali cap. 4. th. 2. litt. g. Vbi his uerbis utitur iudicioque: *Fauore matrimonii & liberorum, consensum parentum, postea interpositum, perinde esse, ac si praecessisset & nuptias ab initia etiam legitimas reddi. Cum iura diuina & canonica consensum parentum magis desiderent honoris causa & proprii commodi ergo: quam ad integrandum actum.*

§. 4. Neque hoc dogma tantum iureconfulti tuentur in suis responsis: sed etiam sequuntur illud sacra tribunalia in decidendo ac iudicando. Formula uerborum, quae sequuntur: *Weil beyderseits Eltern ihren wieder die geschēhene verehligung gezeihen einspruch zurück genommen, auch nunmehr ihre einwilligung zu derselben gegeben; so wird dieselbe, von der Zeit, als solche vollzogen, vor gültig und rechts beständig billig erkannt.* Plures eius generis sententias adfert Hieron. BRVCKNERVS decif. *matrim. cap. 2. n. 98. p. 149. 150.*

§. 5. Idem uolunt etiam leges ecclesiasticae ueteres ac nouellae. De primis ideo non est operae pretium, aliquid requirere. Quoniam supra *diff. 1. cap. 2. §. 4.* dictum: consensu neglecto, non ideo matrimonia fuisse nulla barbaro iure; sed negligentibus consensum patrum indictam fuisse *multam* & poenam, destituenti liberos immorigeros, si ita uellent parentes, *hereditate*. In nostri autem & superioris aevi statutis Germaniae Evangelicae pariter id habetur. Qualia congeffit GIESEBERTVS *lib. II. pericul. statutor. c. 38. n. 42. 43. 44.* DEDEKENNVS *tom. 3. lib. 3. sect. 4. n. 7. 13.*

§. 6. Sed lumine opus est *rationum* in his utriusque iuris differentiis. Frustra tribuimus hoc fauori matrimonii; frustra honori liberorum; frustra iunioris aevi humanitati; frustra auctoritati canonum; frustra argutiis a concubinato purgato, nuptiis insecotis. Praefito sunt nostrae Germaniae propria. Nam liberi nostri per matrimonia *emancipantur*. Emancipatorum autem etiam

E

iam

2) *sententia*
sententiis.3) *LL. ECCLESIASTICAR.*4) *RATIONES*
diuersae.

iam R. I. non pagano illo, sed christiano libera connubia necquicquam adligata ad patris consensum. Paternus consensus, honoris causa requirendus, ad decoranda connubia, non ad eadem perficienda; *πέρων* legale fuerat in nuptias, non earundem *sola*. Ut adeo frustra dubitetur de *ratibationis* effectu. Causas alias, iuri Romano aduersas, dabit c. s. differentiae eiusdem. Quod hic est repetendum.

CAP. VIII.

*Consensu paterno absente nuptiae I. G. num sint
NVLAE an tantummodo INIVSTAE?*

Propositio de
NVLAE
nuptiarum,
deficiente con-
sensu.

§. 1. Illud omni acuo in uariis regnis & a uiris, in sacra ac ciuili doctrina celeberrimis, magna animorum contentione est disputatum: *utrum, neglectu consensu paterno nuptiae ipso iure NVLAE reddantur, an uero tantummodo sint INIVSTAE, ut POENA ideo animaduertendum in eos, qui ita delinquant (*)*.

TRIDENTINI
sessio XXIV.
SYSTVLIT
NVLITATEM
sub fulmine a-
nathematis
1563.

§. 2. Pontificii ultimum adfirmant negantque primum inde a tempore concilii TRIDENTINI eo fidentius, quod in *sessione XXIV. an. 1563. tit. de reformatione matrimonii cap. 1.* clare decisum: *Dubitandum non est, CLANDESTINA matrimonia (sine consensu parentum contracta) libero contrahentium consensu facta, RATA & uera esse, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit. Et pro iure damnandi, ut eos S. synodus ANATHEMATE damnat. Qui hoc negant. Quique falso adfirmant, matrimonia, a FILIISFAMILIAS SINE CONSENSU parentum contracta, IRRITA esse aut parentes illa rata uel IRRITA FACERE posse.* Anathematis hic fulmine impetuntur cum illi, qui nuptias neglecto parentum con-

(*) Verbis ac formulis diuersis proponunt hoc iuris problema. *Utrum patris consensus de essentia connubii, an uero eius accedens & re-*

quisitum naturale? Vel: utrum neglectus consensus paternus prohibitus sit sub poena, an nullitate?

sensu

sensu uel ipso iure irritas habent uel id parentibus dant, ut irritas reddant uel suo arbitratu uel iudicis auctoritate. Ex nexu igitur contrarii sensus liquet, patres Tridentinos nuptias, sine parentum consensu initas, habuisse pro ueris, licet liberos immorigeros ideo a poena uel carceris uel multae non liberauerint. Hoc enim dedisse ac reliquisse uidentur, cuiusuis loci legibus ac statutis. Licet scriptores concilii Tridentini Pallaucinus, Sarpus & alii commemorent: hanc de clandestinis nuptiis sententiam multis patribus eius synodi displicuisse, qui ideo noluerint decreto suos calculos addere, ut adeo illud iure maioris partis factum sit; murmurantibus & contradicentibus aliis: putauerim tamen sententiam concilii omnino ueniam meruisse. Cum enim inter pontificios opinio regnet: *matrimonium sacramentum esse*, non uidebatur fore e re christiana, mysterium hoc magis adligare ad alienos parentum sensus, quam ad ipsorum consponsorum uoluntatem. Vti enim in patris forte arbitratu, liberos secum uocare ad sacram synaxin: ita tamen, si liberi suo instituto, neglecto patris consensu, properauerint, non ideo sacramenti usus habebitur nullus aut eius efficacia & uis pendebit ab alieno parentum sensu ac arbitratu. Eodem igitur iudicio aestimarunt matrimonii *sacramentum*. Neque egomet haberem, quod illis opponerem, siquidem mihi persuadere possem *sacramenti* aliquam in matrimonio & *ιστολογια* illa rationem.

§. 3. Omnes igitur pontificii, dogmate innutriti *sacramenti connubialis*, non possunt non subscribere Tridentino decreto. Quod si enim *matrimonium* haberent irritum sine parentum consensu: concideret uis sacramenti, quod pendere non debet ab alieno arbitratu, sed a sensu & cultu illius, qui eo utitur. Nam & in-

Quod defenditur.

Nam decreto
Tridentino
ADVERSA
GALLIA ?

fans, inuitis parentibus, bapizatus, haud dubie baptis-
mi est particeps. Caeca igitur dissentientium patrum
murmura in synodo non fuerant attendenda. Quid ue-
ro GALLI? Illi quidem uti *Tridentino concilio* subscribere,
omnino recusarunt: ita etiam liberiores manus habere
uoluerunt in hoc argumento. Nam an. 1556. 1560. 1561.
1576. 1585. atque 1629. 1639. constitutiones *connubiales* edi-
tae a Galliae regibus in hoc *paterni consensus* argumento,
quas exhibent in codicibus iuris Gallici, *Thom. CORME-
RIVS in cod. R. Henr. IV. lib. 1. tit. 3. Barnab. BRISSONIVS in ba-
siliensis Galliae lib. VII. tit. 2. des mariages clandestins Perr.
GVENOYS en conference des ordonnances Royaux lib. V. tit. 2.
Chayondas le CARON en Code du Roy Henry III. lib. VI. tit. 2.*
aliique plena manu. Temporibus nempe diuersis ante
& post concilium Tridentinum. Hoc cum expende-
rent quidam Galliae theologi, curiae Romanae magis
addicti, non solum iudicio suo improbarunt; quod re-
ges sibi sumerent, quod esset ecclesiae, iudicando de *connubio-
rum indole*: sed etiam diuinarunt inde schisma inter
pontificiam orthodoxiam & Galliae theologiam regalem.
Praesertim quod *Tridentina synodus* ad integritatem *con-
nubii* non requirat *paternum consensum*: quem tamen ur-
geant *constitutiones regales* nouissimae. Pertinet huc li-
ber pseudonymus, ab OPTATO GALLO editus sub nomi-
ne *paraenetic.* Vbi p. 24. his uerbis scribit: *Multo me
mouet (ad schisma metuendum) edictum quoddam (con-
nubiale) in Gallia sub regis nomine uulgatum, quod schisma-
ris praeludium quoddam, ne dicam initium. Nam concilium
Tridentinum anathema pronuntiat in eum, qui negauerit,
matrimoniales causas pertinere ad iudices ecclesiasticos. Sed,
regis nomine, in Gallia leges nupriales eduntur, nouae & Tri-
dentino concilio contrariae.*

REGVM CON-
STITVTIONES
connubiales.

Inde schisma-
tis diuinitio
in Gallia O-
PTATI.

Confutatio I-
fac, HAFERTI.

§. 4. Ab hac igitur nota, ut Galliam liberaret, *Isa-
acus*

atus HABERTVS, episcopus Vabrensis, optatum confutauit libello peculiari (*). In quo librum VI. inscribit: de iustitia edicti (Regis Galliae) connubialis. Id scilicet egit uir doctissimus, ut nouissimum LVD. XIII. regis EDICTVM, an. 1639. editum, tueretur a schismatis suspicione. Largitur scilicet, interdixisse regem matrimonia, sine parentum consensu contracta. Poenam etiam adiecisse exheredationis; sed ideo nunquam matrimonia, ob reuerentiam *ισπολογίας*, declarata pro cassis & nullis, quibus uis debeat adimi sacramenti. Vltimum si haberetur in regali edicto, tum schismatis metuendi fore argumentum. Sequitur iudicium Haberti, in hac causa Nat. ALEXANDER Theologiae moralis lib. 2. cap. 2. artic. 3. p. 112. 113. & pariter obiectum scopulum & scrupulum obmotum ita solet euitare & effugere. Verum utroque hoc fidentior est Ioan. LAVNOIVS (†). Ille enim in libro: regia in matrimonium potestas part. 2. art. 4. c. 5. p. 297. non dubitauit adserere. Esse omnino regum ac principum leges scribere connubiales, quibus etiam dirimere queant matrimonia aut illa habere pro nullis, siquidem uel *dissentserint parentes* uel neglectus sit eorundem consensus ab liberis improbis & immorigeris. Quod uero concilii Tridentini decretum *anathema* emittat aduersus ita sentientes & adprobet nuptias sine parentum consensu initas: illud non adeo attendendum, partim, quod magnum patrum numerus contradixerit, partim quod nondum constet de formulae authentia. Et tribus annis post nouum librum edidit argumenti eiusdem. Confu-

Ioan. (LAVNOIVS)
II, longe fidentior.

(*) Liber ita inscriptus: De consensu hierarchiae & monarchiae aduersus paratetisum Optati Galii, schismatum fictoris libri VI. ed. Paris. 1641. in 4. Ut omnia alia huius auctoris, ita etiam hoc scriptum doctum est, referunt multis antiquitarum ecclesiasticarum & politi-

carum literarum argumentis,

(†) Nomen libri est: REGIA IN MATRIMONIUM POTESTAS I. tractatus de iure secularium principum christianorum in sciendū impedimentis, MATRIMONIUM DERIMENTIVS, edit. Paris. 1674 in 4t.

tavit enim *Dominici Galesii*, Itali librum, inscriptum, *ecclesiastica in matrimonium potestas* (*). In hoc imprimis etiam id egit, ut ostenderet, cassas omni aevo nuptias fuisse, *furtivas* illas, sine parentum consensu. Nouissime scribit *DOMAT* (†) *lib. I. de droit public tit. 19. sect. 3. §. 8.* *Ainsi, quoique la celebration des mariages soit une matiere spirituelle, qui regarde un sacrement de l'Eglise, le Roys y ont fait des regles sur ce qui se rapporte au temporel. Comme la necessite du consentement des parens au mariage de leurs enfans iusq'a un certain age.* Sed tamen dubito, utrum, post *ισπολογιαν*, leges Galliae ideo audeant nuptias, ob neglectum *consensus paterni*, dicere irritas & cassas. Quamuis olim id offenderim, quod *furtivae* hae nuptiae eodem censu aestimatae fuerint, quam *rapuis*. Cui negatae nuptiae etiam post. Sed graue est, irritum haberi sacramentum a rege pontificio, quod ratum habet ecclesia Romana.

Mr. Domat.

EVANGELICO-
RVM sententi-
as MULTIPLI-
CES.

§. 5. Solis igitur *EVANGELICIS* legislatoribus & iureconsultis hoc datum est, ut disputent contendantque rationibus: *utrum neglectus paterni consensus uiuet matrimonii substantiam; an ruinat illud, si quidem hoc uelim parentes; an uero reddat tantummodo inofficiosum & poenam mereatur ac poenitentiam.* Cum & theologorum & iureconsultorum hic sententiae multiplices sint: e re esset omnino his litigiis tandem finem imponi a legislatore. Nam in hoc iudicium ualde adprobo *Natal. ALEXANDRI*, quod in *theologia morali lib. 2. c. 2. artic. 3. propos. 2. pro-*didit his uerbis: *Cum fide certum sit, ecclesiam matrimonii*

(*) Titulus est hic: *I. LAVNOII contentorum in libro sic inscripto, Dominici Galesii ecclesiastica in matrimonium potestas, erratum index locupletissimus* ed. Paris. 1677. in 4°. Hic animo sentiendi scriptus est licentiori ac liberiori, quam primus. Re enim ipsa ostendit,

causas connubiales fori principum fuisse omni aevo. Ut nequeat illas sacerdotibus & sacris tribunalibus uindicare, quam manus sacrilega.

(†) In codice, quem dixit: *le loix civiles dans leur ordre naturel* ed. Paris. 1713. f.

IMPEDIMENTA *constituere posse; clandestina, sine parentum consensu suscepta matrimonia nunc pro IRRITIS & cassis declarare potest iterumque SVSTINERE.* PRIMVM facit ecclesia GRAECA, quod constat ex epistola S. BASILII ad *Amphilochium can. 42.* & PHOTII *nomocanone tit. 13. c. 9.* atque ex *iure Gr. Romano tom. 1. p. 205. & tom. 2. p. 101.* ALTERVM ROMANA auctoritate synodi Tridentinae.

§. 6. Breuiter itaque enumerabimus diuersas euan-
gelicorum in hoc dogmate opiniones. Sunt enim pri-
mo multi, qui adfirmant: *matrimonia, sine consensu parentum, nulla esse, irrita, cassa, inania ipso iure.* Licet *ισερολογία* facta, imo copula accesserit carnalis aut liberorum procreatio. Non igitur matrimonium in hoc genere dicendum; sed contubernium: non cohabitationem; sed fornicationem: non legitimos inde liberos, sed spurios & nothos. Aguntur certe ita in transuersum nostrates. Partim, quod *Latii* mores causasque distinguere nesciant a *patriis*. Partim, quod ita superstitionem destruere uelint *sacramenti* connubialis, si quidem omnia adligent ad alienas parentum uoluntates. Siue tollere sacramentum uelint, siue sustinere. Improbatur hanc doctrinam REC. IMP. *Aug. 1548. erklärung wegen der Religion art. 21. §. 9.* his fere uerbis: *dieweil die VAETERLICHE GEWALT dieser vereinigung (trauung) deß EHESTANDES V. R. W. weichen muß: soll man die nicht hören, die zu unsern zeiten wollen, daß die Ehe oder versprochene Heurath wiederum ZERTRENNET werden, wo der Eltern bewilligung nicht dabey gewesen. Ob aber die Eltern machi haben sollen, diesen ungehorsam der Kinder durch vorbehaltung der ERBSCHAFT oder Ringerung deß Heurath-gutes oder sonsten ZV STRAFFEN, mag die ordentliche Obrigkeit maass geben.* Non de *isonfalibus* ibi agitur: sed de nuptiis & connubii sacramento. Imo respondent uerba haec illis

1) Nuptias s.
c. p. ipso iure
NULLAS.

2) VALIDAS
Rec. Imper.
1548.

lis, quae post 1563. adhibita SESS. XXIV. in concilio Tridentino. Vnde facile est ad intelligendum, regnauit inter euangelicos dogma: nuptias (nam de sponfalibus nemo dubitat) irritas esse aut fieri, initas sine parentum consensu. Sed tamen ipse LUTHERVS docuit ex aduerso, uti rom. III. Altenburg. p. 376. die, so durch heimlich verlobnüss, WIDER der ELTERN WILLEN in der EHE sitzen, seynd nicht zu trennen. Sie sollen aber GOTT um gnade bitten (*). Theologi alii uariant suis iudiciis, quod facile constat ex responsis, sibi inuicem contrariis in casu eodem. ROSTOCHIENSES an. 1622. his uerbis eum definiuerunt: Hat Titius sich mit Meuia trauen lassen und den bey-schlaf vollzogen. Beydes aber ohne einwilligung der Eltern. Wird gefragt: ob diese Ehe vor bestaendig zu achten. Negant hoc Rostochiensis: dann Gottes Wort gebe den Eltern gewalt über ihre Kinder. Lutherus erfordere der Eltern einwilligung, als ein wesentliches stück des Ehestandes. Die copula carnalis seu usus coniugii & effectus, non causa. Die Benedictio sacerdotalis nur ein von der Kirchen geordnetes eusferliches mittelding. Gehöre zum wesen und essenz der Ehe nicht. Wann die Ehe unvollkommen, könne benedictio sacerdotalis nichts verbessern, cetera. Contra autem sensit ordo theologorum LIPSIENSIVM in casu eodem. Verbis & rationibus quae sequuntur: die Ehe, ohne der Eltern einwilligung vollzogen, sey zwar unbillig. Wann die trauung geschehen oder die ebeliche beywohnung erfolget, nimmer res integra. Man würde die erstere sonsten zum gestörte machen. Lutherus habe gerathen, die Kinder sollen busse thun und sich der straffe des ungehorsams unterwerfen. Aber die Ehe selbst

3) AMBIGVVS
Lutherus.

Rostochiensis
1622, NVLLAE

Lippsens 1622,
VALIDAE.

(*) Sed tamen CHEMNIENSIS disp. contra claudens desponsationes ebs. 3. putat, Lutherum has nuptias habuisse pro nullis. Igitur neque ratihabitionem parentum sufficere; sed bene-

dictionem, quae potius maledictio, reperendam. Quae etiam theologia Brentii & Gerhardi. Vti eorundem sententia congegitur DEBERENSIS tam, III. sect. 4. n. 29. sq.

sten solle weder vor nichtig gehalten: noch nachhero deswegen getrennet werden. Es solle die obrigkeit den consensum der Eltern suppliren, wann diese nicht zu gewinnen stünden. Vnd also würde es insgemein in consistoriis gehalten [*] Id igitur uerum est, cum theologi & iureconsulti non expendunt patriae potestatis in Latio & patrio iure discrimina, aliter fieri non potuisse, quam ut nunc talia matrimonia, neglecto parentum consensu inita, haberent pro nullis: nunc tuerentur illa ex superstitionis pristinae de Matrimonio ^{ad. in partem} sacramento reliquiis. Auctores & leges in utramque ^{utramque.} partem congersere DEDEKENNVS tom. III. lib. IV. sect. 4. n. 6. & lib. IV. sect. I. n. 10. nec minus in adpendice consiliorum, GIESEBERTVS peric. II. statur. artic. 30. CARPZOVIUS Const. lib. II. tit. 4. def. 30. 31. sq. & Hieron. BRVCKNER in decis. matrim. c. 2. de clandestinis matrimonis. NEGANTES, ideo dirimi non debere matrimonium, perfectum sacerdotali benedictione & consummatum concubitu, enumerat §. 81. 82. 85. ADFIRMANTES contra, matrimonium eo casu nullum aut dirimendum, non minori numero conducit §. 93. 94. 95. Nostrum est, inde discere, quam uaga sit iurisprudencia cerebrina, si idoneis legum aut rationum principiis destituatur. ^{4) sententiae}

§. 7. Vltimum genus est illorum theologorum & iuricon- ^{LIMITATAR} sultorum, qui, dum pendent animi in his opinionum diuortiis, lubrici & ipsi sunt & uarii. Inde causas & casus distinguunt. Principio putant, discrimen faciendum: ^{5) liberi MAIORENNES.} utrum nuptias, sine parentum consensu, contra-
bant maiores, an uero minores. Si ultimi, tum nuptias fore ipso iure nullas. Non, si hoc faciant primi. Putant enim, maiores habendos esse instar illorum, qui sui iuris & exiuerint e patria potestate. Vt adeo illi

(*) Vtrumque responsum, de eadem causa 1622. conceptum, diuersimode a theologis Evangelicis exhibet Georg. DEDEKENNVS tom. III.

adpendi e von leichfertiger copulation n. 4. & 5. p. 35 36. Vix B. byloniae arrihecti in tot linguas olim delapsi, quam in multiples sententias ire hic solent theologi & iureconsulti.

F

NON

non multum ad patris consensum adstringantur. Qui in illis sit tantummodo *boni status*; non *necessitatis*. Deinde *maiores* firmiori iudicio esse praeditos, neque ita decipi posse, uti *minores*. Quapropter, quod ipsi spondeant incantque, non habendum pro facto nullo ac irrito. Tandem cum a *minorennibus* pericula sint parentibus; ne ex infelici connubio onus in illos recidat, alendi egentes; hunc metum raro imminere a *maiorennibus*, quibus raro desint remedia, acquirendi, quae pertinent ad uictum & cultum. Sane Galliae etiam leges his discrimibus rem definiuisse, constare potest ex HABERTO & LAVNOIO aliisque doctoribus, supra laudatis. QVO etiam inclinatur BRENTIVS apud BEDEKENNUM tom. III, sect. 4. n. 8. 18.

b) *si filia pacta*

§. 8. Deinde sunt iterum alii, qui existimant, aliud esse, si *consensum* suum negent parentes; aliud, si *consensus* non sit requisitus. *Utrum* facilius esse ad excusandum; quam *primum*, quod fiat maiori parentum contemptu, si floccifiat eorundem uoluntas aut iussus, si quidem filia iam sit *pacta* aut liberi promissi ac destinati connubiis aliorum. Quorsum referri potest L. 2. WERTHICA lib. III. tit. 2. laudata superius diff. 1. c. 2. §. 4.

a) *si iudicis decretum,*

§. 9. Praeterea uti plures sunt, qui *matrimonium* ipso iure *casum* habent, si parentes etiam post, rogati & admoniti, nolint ei consentire: ita alii putant, hoc non relinquendum esse parentum arbitratui, ceu iudicibus in propria causa. Sed rem eousque ambiguum, donec illa, iudicis auctoritate, decidatur definiaturque: utrum *ualeat* connubium agaturque tantummodo de eo *rescindendo*; an uero ipso iure declaretur *nullum*. Ergo quicquid hic uelit dicatque pater, ita neglectus, id curari non posse: sed iudicis sententiam esse expectandam.

d) *si minor*

§. 10. Porro est & aliorum sententia haec: aliud dicen-

cedum, si liberi in nuptiis semel contractis, uelint uo-
ueantque persistere; aliud, si nuptiarum eos poeniteat,
ut ipsi nunc a parentibus causam rogent, nuptias rum-
pendi ac dissoluendi. Tum enim *matrimonium* omnino
facilius posse tolli aut *irritum & cassum* declarari. SA-
XONICVM CONSISTORIUM se uertit in hanc formam apud
DEDEKENNUM tom. III. *sect. 4. n. 36. p. 167.*

§. II. Post etiam ab aliis *iurisiurandi* religio maio-
ris habetur, quam reuerentia liberorum erga parentes.
Praesertim si promissio fidei *connubialis sanguine* pro-
mittentium madeat, *wenn sich die verlobte mit ihrem BLVT*
unterschrieben. Tum enim rectius parentes remittere de
iure suo debere, quam nota periurii adfligere & uinc-
rare liberorum *conscientiam*, cum periculo salutis aeter-
nae. Vti enim *Saxones* alias maxime habent iurisiuran-
di religionem: ita etiam hic parentum causam & iura
ideo deserunt & relinquunt. Ita SAXONICVM TRIBUNAL
sacrum apud DEDEKENNUM tom. III. *sect. 4. n. 36.* Hoc e-
nim casu l. 1. §. *fin. D. de liber. exhib.* laudant, ut pater ar-
ceatur a sui iuris rigore & uehementia, quod nos su-
pra uidimus *diff. 2. cap. 4. §. 3.* quae hic debet reperi. De
subscriptioe autem, *sanguine*, instar atramenti facta,
exemplum est in duce Brunuicensi ERNESTO. De quo
LVTHERSVS scribit in litteris apud BRUCKNERVM in *decif.*
matrim. c. 2. in addit. ad n. 2. p. 141. Item Ernestum ducent
Brunuicensem a uirgine aulica absoluius. Qui tamen
multis & grauib. iuramentis, imo etiam proprio SANGVINE
suo, illi se obligauerat. Nam qui de animo suo depulit
pontificiorum dogmata in obligatione iuramentorum,
quae cum damno & iniuria alterius coniuncta, ille fa-
cile intelliget, hoc uinculum esse inquitatis. Specie i-
nanium quoque niter scriptura *sanguinaria*, nulla uero
iuris ratione uel auctoritate. TACIT. *Hist. XII. c. 47.*

coniugem nu-
ptiarum poe-
nitebat?

e] si nuptiae
SANGVINE
tinctae aut
firmae IURA-
MENTO.

f) si liberi u-
MANCIPATI.

§. 12. Praeterea uti iure Romano liberorum emancipatorum nulla obligatio, ad *consensum patris* requirendum siue in sponsalibus siue in connubio: ita etiam alii existimant, *subsistere* quoque, iure patrio, *nuptias sine parentum consensu*, siquidem illas contraxerint liberi sui iuris, *emancipati*. Huc respicere uidetur constitutio Saxoniae ducis Mauritii apud DEDEKENNUM tom. III. *sect. 4. n. 3. p. 133.* Sed cum liberi Germanorum, ipso matrimonii iure, emancipentur & patris se subducant potestati: igitur infirmum erit consecutionis filum a legibus Latii ad Germanorum instituta. Quod ostensum est supra *diff. 2. c. 6.* & inferius docebitur *cap. ult.*

g) si FILIA.

§. 13. Tum nemo dubitare potest, *filiarum ingenia* lubrica magis esse, adeo, ut etiam ipsi Romani maluerint, *filiam*, licet uiduam & maiorenem, in matrimonio incundo ab alieno patris arbitrato pendere; quam a suomet, quod *differ. 1. litt. e.* ostensum & Romanus TELLERVS ex instituto *de deteriore foeminarum conditione in matrimonio contrahendo th. 2. §. 13.* Igitur, licet filiorum familias nuptiae quodammodo sustineri queant: illud tamen fieri non posse in filia siue uidua sit siue sub patria agat potestate. Quoniam haec nullo iure & tempore in matrimonio eundo fiat sui iuris; sed pendeat semper a uoluntate parentum aut propinquorum.

b) parentes
DIFFICILES
IN ELOCANDO
liberos.

§. 14. Tandem quemadmodum iure Romano, si pater se difficilem reddat in liberis elocandis, cogi poterat & debuerat a magistratu, *qui enim liberos, quos in potestate habent, prohibuerint ducere uxores aut nubere uel qui dotem dare non uolunt* [uel non reddere bona materna] *ex constitutione DD. Seueri & Antonini per proconsules praesidesque prouinciarum coguntur in matrimonium collocare: prohibere autem uideri, si conditionem non quaerant liberis, clare & uerbatim dicitur l. capite 19. D. de rit. nupt.* ita etiam

iam colligunt doctores, matrimonium hoc casu pro nullo non habendum neque dirimendum, licet a liberis fuerit contractum *sine consensu parentum*, quos de nuptiis indulgentis olim multoties sollicitariunt. Arguit ita BRENTIUS apud DEDEKENNUM *tom. 3. lib. 3. sect. 4. n. 18. p. 149.* Imo ita ne quidem sponsalia dirimenda clandestina, *an. 15. 49.* responderunt WITTEBERGENSES sacri tribunalis adfessores apud eundem *ibidem n. 13.* Et, licentiori licet calamo, hoc adfirmavit Erasmi Sarcerius apud eundem & *ibidem n. 15. p. 145. 146.* Idem dicendum, si pater filiam neglexit *educere & dotare* apud eundem *n. 10. p. 139.*

§. 15. Ad extremum, si inuicem in dando consensu pater & mater dissenserint, licet *primi* parentes magis sint attendendi, dummodo *matris* rationes non sint urgentiores, ut doctores ac iudices sentiunt apud DEDEKENNUM *tom. 3. lib. 3. sect. 4. n. 26. 27. 28.* tamen hoc casu, ubi matrimonium, inuito aut nesciente uno ex parentibus, consentiente autem altero, est contractum, ideo porro non dabitur licentia illud dirimendi. Partim, quod liberi ueniam mereantur, si ab uno parentum fuerint ita seducti, quoniam eorum non est, dirimere lites inter *patrem & matrem*, dissidentes: partim, quod patria iura etiam *matris* adrogent potestatem in liberos, ut adeo, si etiam *matris* tantummodo consensus adfit, potius pro illo sentiendum, ob matrimonii conseruandi fauorem. Accedit, ut saepe dictum, hodie, honoris causa consensum a parentibus exigendum, non ob causam paterni imperii & potestatis, quae, cum ipso matrimonio, iure solet expirare.

§. 16. Nobis non opus est tam amplo circuitu & ambagibus. Vti enim sententia; *matrimonium, sine consensu patris inutum, uel irritum esse uel dirimendum* maxime armari solet ex legibus Romanis; haec autem eo respererint, quod patri ita obruderetur a filio cum noua uxore

uxore hospes, conuiuia, alumna, liberi olim & liberorum alendorum mille impedimenta, quae omnia ex infirmitate Germanorum se habent ex aduerso: ita, meo iudicio, habent etiam patres Germani, ut desistant a rigore Latii, deferuecat ira eorundem sintque illi in approbandis liberorum nuptiis, licet sine eorundem consensu initis, indulgentiores. Contra, si neque iure Romano emancipati liberi tenentur in connubiis suis, patris rogare aut expectare consensum: multo minus I. G. inrita matrimonia debent ideo dirimi, si patris neglectus consensus. Quoniam matrimonii nouum candidatum, ne patri grauis sit, emancipare solent iura Germanica. Vt adeo emancipandi & emancipati iura eo censu aestimentur, quo cingendus pro cincto solet haberi. Sed quid de edictis SS. *patrum* aduersus nuptias clandestinas, quas diris deuouerunt? Etiam horum animi occupati sunt legum Latii diritate in limitibus patriae potestatis aut nesciuerunt *poenarum & nullitatis* discrimina. De quibus etiam nunc.

CAYTELAE
aduersus clau-
destina con-
nubia.

1) LEGE, ex-
emplo Ham-
burgensium.

§. 17. Sed ideo non aperitur porta liberis licentiosis ad contemnendos parentes & negligendos in contrahendis connubiis; ad circumueniendum & seducendum liberos lubricae aetatis; ad calamitatem adferendam parendum innocentiae. Vti enim omnibus delictis leges opponere possunt obicem: ita etiam illae fatis ad hoc cauendum & tollendum. Exemplo aliis hic proponere licet statuta HAMBURGENSIA prouidentiae hic singularis. Cum enim in ista ciuitate, ob diuitias filiarum, raptus crimina frequentiora: clandestina connubia, inuitis aut nescientibus parentibus inrita, non solum proscriperunt de republica sua eaque declararunt irrita & cassa; nerum etiam huic facinori & fallacibus procis statuerunt
ulti-

ultimum supplicium (*). Neque hoc ex arbitratu parentum; sed ex suae reipublicae commodis & salute. Nam si hoc arbitratui datur parentum, eorundem indulgentia leges solent eludi. Praeterea offensis & laesis ita parentibus proinde etiam hoc datur, ut liberos ita immo-^{2) DOMESTICO}rigeros faciant exheredes; denegent eis alimenta, do-^{iure paren-}tem, paterna & materna officia quaeque; interdicant^{tum.} illos accessu & consortio familiari, cetera. Etiam sacerdotum & sacri tum tribunalis erit, officio suo rite^{3) ECCLESIA-}defungi aduersus paterni obsequii contemptores. Sa-^{stica disci-}cris interdici possunt; urgeri irae diuinae comminatione,^{plina.} quam prouocauerint quarti praecepti uiolatione. Plus egomet *trigae* huic remediorum aduersus clandestina connubia dedero: quam disputationibus de casto uel rumpendo, absente parentum consensu, matrimonio.

CAP. IX.

De CAUSIS *dissensus paterni, coniunctis uel cum RATIONE uel cum INIURIA.*

§. 1. Cum R. I. *filii familias*, intuitu imperii paterni, Quare G. I. a^{patre requi-}essent instar seruorum, qui non a sua uoluntate pepen-^{rantur dissen-}derunt, sed ab aliena patris, domini: ineptum fuerat, ^{su CAUSAE}a parentis imperio ac iussu expectare aut requirere ra-

(*) Edicti exemplum, quod penes me, conceptum est & promulgatum die XXI. Sept. 1676. Verba sanctionis, huc facientia praecipue, sunt haec: Nachdem das Verkuppeln der VVeiber bey dieser Stadt gemein werden wollen: da doch die darauf erfolgte trauung für keine Ehe zu achten. Als ihut E. E. Rath nachfolgendes edit. hiemit publiciren: dasen jemand er sey frembd oder einheimisch, eine VVeiber-person, ohne Vorwissen, willen und Sülige beliehung ihrer Eltern, Vormünder &c. in Eheg. l. b. n. s. zu zieben, sich unterfangen und selb. mit ihrem o-

der ohne ihren willen, entführen und trauung lassen würde: dasz solche handlung, ob die partheyen sich gleich eydlich Verknüpffet, als an sich nichtig, auf summarisches ansehen so fort dasir erkläret: die Eltern solche zu enteben hemmaschiget: der entführer ohne gnade am leben gestraffet: die gutwillig entführt, an einem erkantten ort enthalten und ihr nicht mehr als nothdürfftige alimenta gereicht werden sollen. Die Vorschub darzu gethan, sollen zu ewigen tagen verisset werden. VVarnach sich ieder zu achten.

tiones.

tiones. Aliæ Germanica instituta. Vbi filiofamilias sui ipsius arbitrium, suus genius, sua uoluntas uel amare uel odisse, dominium in corpus & adfectus: dummodo nihil fieret, quod laederet honorem & reuerentiam, utriusque parenti sacrum. Libera igitur liberorum connubia eousque, dum non essent talia, unde parentibus iusta offensa,

Quid si causas
INANES aut
VACVAB ?

Sententia Lu-
theri an. 1530.
satis concepta
licenter.

§. 2. Ipse LVTHERVS (†) hoc clare definit, si parentibus nullae ad dissentiendum idoneae causae & illi durae ceruicis prouocentque non ad causas, sed ad domesticum in liberos imperium uelintque, ut, pro ratione, stet uelle aut nolle, iustus, mandatum, interdictum, prohibeo, ueto: tum, salua conscientia, liberos inire posse matrimonium, parentum iniussu. Tantum certe parentum deminuta potestas: quantum illa est adligata rationibus. Si igitur I. G. iussus patris tum demum ad conubium essentiam pertinet; quando instructus est rationibus: certe matrimonium ante pro irritio haberi non potest, quam sententiam dixerit iudex in sacro tribunali causasque dissensus, a patre in medium productas, uel adprobauerit suo iudicio uel reiecerit habueritque pro inanis. Quapropter cum hoc iuris dogmate pessime cohaeret

(†) Merentur uerba, satis libere licenterque concepta, hic describi. Ita autem se habent im buch von Ehsfachen part. 1. art. 5 p. 338. tom. V. Alsenb. Weiter findet man grobe Leute, die ihre Tochter schlecht nicht wollen vergeben, obgleich ihr Rath fürhanden ist, der ihnen einlich und nützlich wäre. Sondern, wie ein grober Bauer bleibet er den Bauch und will fürgeben, das Kind müsse ihm gehorsam seyn. Weil das Kind ihm, statt einer Magd dienet (oder Muttergut vorhanden, so er nicht heraus geben will). Das heisse nichts zur Ehe, sondern von der Ehe zwingen und unväterliche Bosheit. Und vielleicht haben diese groben Toelpe dem geistlichen Rechte zuerst Ursache gegeben, die heimatliche Verlobniß

vor gültig zu achten. Dann auch ich, ehe ich wolt solchen bauerischen muthwillen in vaterlicher gewalt ledien, von solchen groben Kuerzen, lieber den Kindern raiben wolt und sie heissen sich hinter solchen vaters willen zu verloben. VVo sich aber der fall zutræget, das die bewarth dem Kind ehrtlich und nützlich, und die Eltern ihren muthwillen und eigennutz ireiten: soll man sie beyn kopf nehmen, ins tosch werfen; sie aber vaterlicher gewalt veruaben; die Obrigkeit an dessen statt treten und die Ehe bevestigen. Satis audacter fidenterque Lutherus, in hac legislatoris, non interpretis legum & doctoris. I. R. explosendae fissent haec argutiae, quae I. G. omnino locum merentur.

docto-

doctorum opinio: *matrimonia, patris iniussu contracta, ipso iure habenda pro irritis.*

§. 3. Cum uero hoc certum sit, I. G. patrem dissentire oportere cum *ratione*, neque dissentium eius fieri posse *alioquin* ^{in causis as-} ^{sumendis pe-} ^{nes quem o-} ^{nius quem o-} ^{nius PROBEN-} ^{di?} *γίτωνος uel ἀλόγως*: illud nunc porro est requirendum; *penes* quem *onus* sit probandi? Filium an patrem? Pro *ultimo* iuris est *praesumptio*, quod liberis bene cupiat: sed non minor *praesumptio* pro ipsis liberis, quod laborare nolint aduersus propria commoda; quod sui ipsius maiorem habeant notitiam, quam pater. Ut illis melius, quam huic, intelligatur; quae uxor ipsis commoda, utilis, idonea, apta moribus, genio, uitae congruens animo & corpore. Licet igitur *onus* probandi R. I. incumbat liberis, si pater obrudat *propudiosam, infamem & turpem* personam L. 12. D. de sponsal. quod supra ostensum diff. 1. c. 1. lit. b. adeo, ut tum etiam difficile fuerit, liberos absoluedi nexu imperii paterni connubialis, quod diff. 2. c. 4. §. 23. dictum: ex aduerso G. I. onus illi in parentes deuoluunt, qui illis laudant causas, ob quas possint liberis consensum suum in nuptiis denegare. Nihil enim certius est, quam tum quidem teneri & obligari parentes ad probandum, hanc uel illam *causam* in connubio liberis interdicto adesse.

§. 4. En! porro *causarum* limites & numeros, ob quas hoc patri dant, rumpere nuptias liberorum, initas eius iniussu. Exscribemus hic illos, qui inter homines *forenses* magnam habent nomen. Praecipue auctor se hic offert *responsi patri?* ^{Enumeratio} ^{CAUSARVM ob} ^{quas DISSEN-} ^{TIRE LICET} *Luol. 1. apud Ern. COTHMANNVM n. 222. 223. 242. 243. sq. & CARPZOVIVS lib. II. consil. tit. 4. Ita autem illi (+). Pater, inceptas ob causas dissentiens, in liberorum connubiis, ridendus magis, quam alicuius momenti habendus. Praedo respondet possideo, quia possideo. Dissentio, quia dissentio, uox non patris; sed hostis & tyranni. Sed quae demum *causae* illae sunt, quae forensium doctorum iudicio probantur. Accipe illas. Sunt enim, quae sequuntur. I. Si liberi principio ne-*

(+) Kider hoc Henr FROYWERS lib. I. c. 17. Quod quia Latini abstergendum est de oculis iure, conuicti pater non teneatur ad rationes. Sed glaucoma le Germani aut Belgae.

gotii connubialis patrem non salutauerint. Do hoc, si neglectus fuerit coniunctus cum *contemptu*. Nego, si aliae eius sint causae tremor, pallor, diffidentia, suspicio, uerborum, amentia, pusillanimitas, seductio & suggestio aliorum. Vel, si tale quid probare, nesciant liberi, dummodo a contemptu se purgauerint alias uel iureiurando. II. Si procus *inhonestae* uitae. Sed ambigui honestatis gradus; dubium quodnam facinus, forte in pueritia aut ebrietate admissum, hominem reddat inhonestum. III. Si procus sit *mendax, thraso, ostentator, uanus & leuis*. Etiam de his nominibus non omnium eadem iudicia. IV. Si amoris non ratio constet, sed adpareat *furor*. Verum prudentissimi etiam uiri patiuntur hic saepe aliquid iniqui, suis sensibus tanguntur, non alienis. Suum cuique pulchrum. Quicquid hoc sit in oculis alienis. V. Si procus sit *erro & homo uagabundus*. Ita uero etiam dici possunt, quibus non sua culpa deest domicilium. VI. Si *imparis fortis*. Sed imparitati lex debet ob stare, non ambitio parentum male sana. VII. Si filia fuerit inducitur *dolo*. Sed tum doli actio aut querela liberorum, non parentum. VIII. Si procus *infamis, propudiosus*, cetera. Sed hanc causam leges dant liberis aduersus imperia paterna, ut ostensum supra *differ. I. litt. g. p. 7. in l. 12. sed quae D. de spons.* dubium an etiam parentibus. Grauius enim est, contrahere cum hoc: quam consentire contractui alieno. IX. Si ex nuptiis parentes diuinare possunt *iurgia & lites*. Verum fallunt saepe auguria in sensibus alienis. X. Si a proco *insidiae* metuendae? aut ille maioris habeat *dotem*, quam *sponsam*. Sed ideo leges alia suggerunt remedia faciuntque sponsam exheredem uel obligant sponsum ad *cauionem* non inferendi damni. XI. Si procus sit *ualetudinarius* aut uitio laboret corporis. In ultimo leges subueniunt sponsae de quibus BROUWERVS *de iure connub. lib. 2. c. 4.* in primo saepe iudicia breuioris uitae fallunt. XII. Si procus careat *sparta*. Satis uero est, spe eum ali, habilem eum ad hanc exornandam. XIII. Si proco defint *facultates*. Absoluent tum iura pa-

rentes

rentes ab officio in liberos illos; qui primi a liberorum officio in parentes discesserunt, eorum neglecto consensu. XIV. Si pater forte aut mater *dammnet coniugia* quaeque, nimitate religionis (*). Quasi malis tantummodo id datum hominibus, procreare homines; aliis, de meliori luto & diuiniore mente, ut homines uertant in christianos, precibus & doctrinis. Noua haec theologia, explodenda eoque, dum eius ueritatem probauerit nouator portento illo, ut *omnes capiant uerbum hoc*, de quo dubitauere *θεόπνευστοι* olim doctores. Nolo amplior esse, in casibus & causis enumerandis iusti parentum, in connubiis liberorum, dissensus. Nam ex speciminibus, adhuc editis, constat satis, eo *cerebrinam* fore hic iurisprudentiam, usque dum, nouae legis auctoritate, causarum aliae adprobentur flantque legitimae, aliae uero reiciantur. Vt finis tandem sit forensibus litigiis.

§. 5. Ceterum illud commendare etiam hic uelim legislatori. *Principio* liberioris breuiorisque nexus esse liberos Germanorum, quam liberos *Latii*, agente, sub patriae potestatis iugo aeterno. Vt adeo duritas legum Latii in *Germania* non mereatur locum. *Deinde* aliud esse, *poenam* in se prouocare liberos in consensus paterni neglectu, aliud matrimonia habere ideo pro *irritis*. *Post* primae ecclesiae doctorum diras & dicam in liberos, negligentes paternum in connubiis consensum, tribuendas esse LL. Latii & Graeciae: indulgentiam, ob causas *differ. 2. cap. 6.* adductas, mereri connubia Germanorum. *Porro* facilius connubia tolli, ubi absit *sacramenti connubialis* superstitione; sed tamen e re publica esse, *ισρολογία* non eludere & uiam aperire, imperio parentum coactis, connubiis. *Tum* iuris celeberrimos doctores glaucomate obduetos acerbitatis legum Latii aduersus connubia liberorum; ut patrii iuris indolem non adsequantur. *Demum* magis consultum esse, Tridentino decreto uti: quam iure incerto. *Ad extremum* Tridentino decreto fauere R. & G. iuris differentias.

CONSULTRIX
iurisprudentia
in hoc argu-
mento.

(*) Imo ex quo quis christo nomen dederit ex eo *stae*, *Encratitae* uarij generis, de quibus *fran.* *FLORENS* dirimenda connubia & illis relinquenda qui uiuant *tom. 2. tit. de sponsalibus p. 105. 106.* alij. Cuius sectae *saeculo, non Deo & Christo.* In hoc numero *Marcioni* - *ianattasin* uiderunt tempora nouissima.

De consensu AVI.

R. I. AVI con-
sensu qui o-
pus? non I. G.

§. 1. Aui consensu I. R. opus fuisse ideo, quoniam ne-
pos non sub patris, sed aui fuerit potestate; illud quidem o-
stentum est differ. 2. c. 5. Potestatis igitur solius ratio ha-
bita in legibus Latii; non reuerentiae, cultus, honoris, ob-
seruantiae erga maiores. Ita enim MODESTINVS in L. 25. D. de
ritu nupr. definit: filius emancipatus, etiam sine consensu PATRIS, u-
xorem ducere potest. Et, susceptus filius ei (non auo) haeres erit (*).

Quia non o-
pus EMANCI-
PATO,

§. 2. Cum igitur I. G. filio, cultu matrimonii, ex pa-
tria potestate liceat exire, quod cum alibi dn. praef. pro-
bavit, tum BROVWERVS lib. I. c. 16. n. 18. sq. atque lib. I. c. 8. n.
26. nihil habet, quod hic in impetrando a se consensu ad-
uersus nepotes & neptes porro urgeat auus.

Qui hodie of-
ficium EMAN-
CIPATI si ma-
ius, quam o-
lim?

§. 3. Sed tamen quid si pater fuerit mortuus? Neque
etiam tum aliquid largior auo. Quoniam semel emancipa-
to filio ceti patri liberi adnascuntur, imo ei soli heredes, non
auo. Idque R. I. ubi emancipatorum nulla hereditas. Cum
uero in NOV. 118. successionum discrimina inter suos & e-
mancipatos sint sublata; praeterea hoc iure etiam nunc utamur
Germani; existimauerim, reuerentiae ergo, auos etiam
salutandos in connubiis nepotum. Magis quidem, quam
tutorum aut curatorum, ob commoda successionis, uti omni-
no dicendum aduersus Henr. BROVWERVM lib. I. c. XI. n. 20. 21.
22. Absit tamen, ut ideo matrimonium, sine aui consensu
initum uel casum habeamus uel rumpamus. Verum theologi
& iureconfulti, horum discriminum ignari, omnia turbant
miscetque. Qualia specimina offendes apud DEDEKEN-
NVM tom. 3. lib. 3. sect. 4. n. 42. 43. BRVCKNERVM in decis. matrim.
cap. 2. CARPZOVIUM iur. pr. consist. lib. 2. tit. 3. def. 45. n. 7. 9.

EPHLOGVS.

§. 4. Abstiniimus, quantum fieri potuit, a turba & nominibus doctorum in
theologia ac iure, quibus omnino fuerat parcendum & ignoscendum. Quo-
niam principiorum, quibus uti solent, tanta diuersitas: ut fieri aliter nequeat,
quam, ut nec sibi ipsis neque inter se consent. In his igitur opinionum di-
uortii lumen quaesiuimus & re ipsa deprehendimus iterum in utrius-
que iuris differentiis.

(*) Putat hoc decalogo aduersum, qui sub patris theologi. Et tamen conuenit illis ipse CARPZOVIUS lib.
uero etiam significet auum, ab auctore HAVEMANNVS ga- II. consist. tit. 3. def. 49.
mol. I. tit. 2. 7. Sed ueniam in R. I. ignorantia meretur

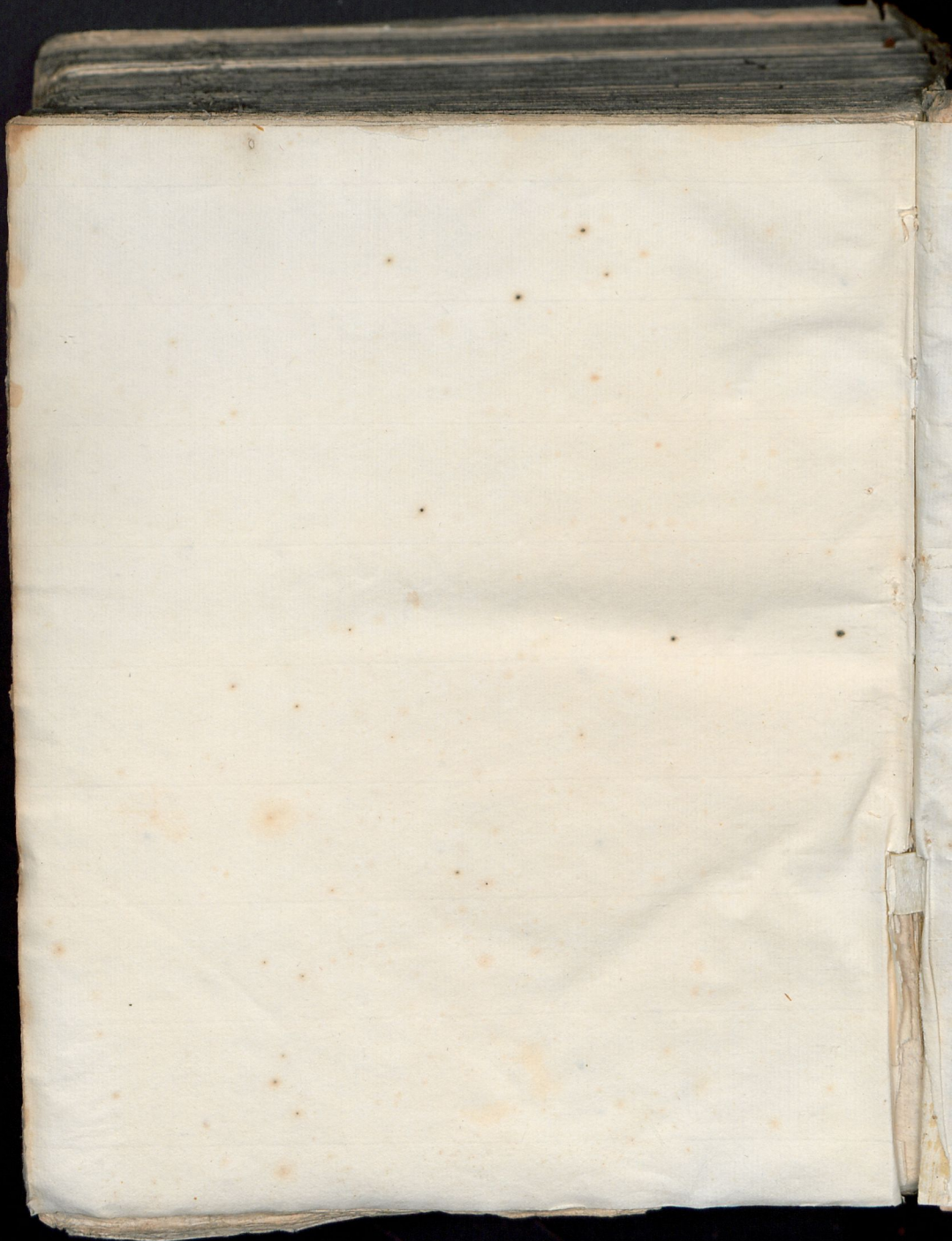

27/6 9 1/2

HP 3431^b

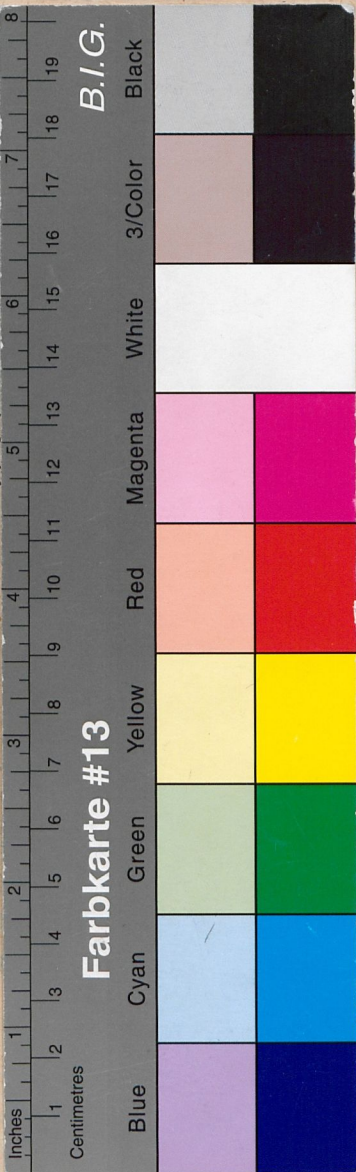
ULB Halle

3

004 917 405

DISSERTATIONE INAUGVRALI
differentias iuris
Romani & Germanici
IN
**CONNVBIALI
IMPERIO
CONSENSVQVE
PARENTVM,**

PRAESIDE
DN. IO. PETRO ALVDEWIG, ICTO,

*S. R. MAIESTATI PRVSSICAE A CONSILII INTIMIS ET REGIMINIS
IN DVCATV MAGDEBVRGICO, IVRIS AC HISTORIARVM PROFESS. ORDIN.
DOMINO IN GATTERSTAETT, RELIQUA,
INCLVTI IVRECONSULTORVM ORDINIS b. i. DECANO*

PRO SVMMIS IN VTROVQVE IVRE HONORIBVS
LEGITIME OBTINENDIS

D. XVIII. NOVEMBR. AN. CIO MDCC XXI.

IN FRIDERICIANA

H. L. Q. C.

PVBlice DEFENDIT

CHRISTIAN. FERDINAND, WAPENHENTSCH,

PRÆTOR ISLEBIENSIS.

HALAE VENEDORVM,
LITTERIS IOAN. FRID. KROTTENDORFFII, ACAD. TYPOGR.